

№ 1/1921 № 20

No 0-3659
 Zahran
 historicky

ілюстрований місячник

1921.

йозефів.

Ч. 10.

Падолист—Грудень

Падолист—Грудень

Видає Культурно-просвітний Кружок в Укр. Таборі в Йозефові.
 Світлина Фотогр. Секції К. П. К. — Зложив сот. Осип Демчук

З М І С Т :

О. Пр.: З Христових Різдом і Нових Рокос	1
Дмитро В.: Дзвонад в 1918. р. на Україні	2
Сот. К. К.: Укр. парламентар до рос. добровольчої армії	3
Чет. К-н: Уличні бої в Києві	5
В. Виногородський: З двіа боротьби і тюремлення за волю	6
П. Ян. Липенко: Шумляк верби Дністрові	7
Т. Ш.: Смерть двох У. С. С. на Вел. Україні	7
Чет. Марон Дозницький: Над просясто	8
Важніші справлення	10
О. Демчук: З життя—буття в таборі в Йозефові	11
Дмитро В.: Таборове життя в тинах	14
З життя поза табором	15
Оповідання	16

Ціна одного примірника:

В Чехословаччині 4 Кч, в Канаді 12 центів, в Зедн. Держ. Шан. Амер. 10 центів.

З ХРИСТОВИМ РІЗДВОМ І НОВИМ РОКОМ.

Не це нас болить, що восьмий раз приходиться нам святкувати великий празник здалека від рідних, а це, що наша земля ворогом сільнодрована, в невольничі кайдани закована а найвигідніші чутства наші з болотом змішані й потоптані.

Знаємо, що наші рідні не плачуть, що ми не разом з ними святкувати будемо празник Христового Різдва, бо може ще більший біль обгорнув би нас разом, як би ми власними очима дивилися на велику руїну.

Здається, що наша неприємність на рідній землі піднімає наших рідних на душі і наповняє їх надією на недалеке, краще майбутнє.

Ось такі думки насуваються на ум нам — невольникам на чужій, гостинній землі в день Різдва Цего, що був Учителем Прауди. І хоча близько дві тисячі літ від Його народин мине, для світа остала все инша, стара правда: егобам, інтерес, завжди найдовшого панувати над поневоленням.

Вірямо, що слідуюче Христове Різдва святкувати будемо на рідній, вольній землі влучних обставинах і не в таких думках.

А з Новим Роком хай нам буде вільно зложити желання: Панові Президентові і Правительству ЗУНР, щоб в 1922. р. святочно вистали галицьких послів в Державній Раді ЗУНР, у Львові на відкриття засідань цієї Ради.

Українському Народові, щоб прокинувся і з такою силою отряс себе від непрошених оміжків, щоб світ надрунав; щоб Укр. Восточн. Забран вже був рішачуче слово в справі вирішування своєї долі й долі інших малих народів і не ждав, щоб ці рішали про його долю.

Українській Народній Республіці, щоб стала суверенною державою й як така, щоб сфедерувала зі собою Донщину, Кубанщину, Галичину, Буковину і пр., не забуваючи на Українців в Бесарабії й окупованій укр. землі Польщею.

Українським повстанцям, щоб знищили існуючу, чужу владу на Україні, а по них, щоб прийшов державно-творчий чинник, що закріпить би українську владу на українській землі і щоб збудував країну Україну від цієї, що виходить у Відні.

Зеленому Клинові (Приамурській Україні), щоб своєю діяльнєстю бодай духової підмоги від Соборної України.

Богом і людьми забути Лемкам, що аж поза Горлішні замишкують на заході галицьку землю, щоб не потребу-українського, переходово-вещасного Величчя, а тоді їх Соборна Україна визволила й до себе пригорнула.

Підкарпатським Українцям, щоб спорише ясно світові сказали, що вони є лише малесенькою частинкою українського, переходово-вещасного Величчя, а тоді їх ніхто мадяронами вважати не посміє.

Українцям в Америці, щоб ще голосніше і енергичніше виступили в обороні многострадальної Галичини, як

наступатиме криза в вирішуванні її долі. А тим, що хотять вернути до рідного краю, щоб могли в 1922. р. приступити до творчої праці у власній державі.

Нашим військовим емігрантам, щоб не зі старечою торбою а з оружжам зайшли домів.

Українській інтелігенції на Буковині, щоб створила собі організацію, котра б її об'єднувала і пхнула до народної праці.

Бушному Начальному Вождові Укр. Гал. Армії, панові генералові Микитці і Шефіві генер. Штабу У. Г. Армії, п. генералові Ціриці, щоб присилоли си бодай, що за стараннями Українців їм вдалося виратися з большевицького некла, де сидять тепер як полонені.

Панові Головному Отаманові, щоб дав привид, що дорогов вистеленов п'ятдесятьма тисячами трупів галицьких Українців, що впали в боротьбі за визволення Великої України, відать на білому коневі до звільненого від большевиків Київ-Матери українських городів і з Києва в своїй батальйонській ласці до галицьких Українців вискалу desinterressement у вирішуванні галицького питання та залечує це своє рішення братнім поцілунок в Начальником Ржечинсполітої.

Щоб при будучому роздаванню українських земель при зближенні з правими московськими кругами, — аби видвати можливість сфедерування України з Росією, — не забув оставити собі одного з Дніпрових порогів або якотсь островчика на Дніпрі, де міг би засісти на золотокоронім, царським престолі як абсолютний монарх «сієї» Української Нар. Республіки.

Панові генералові Гренкові, бушному Начальному Вождові Укр. Гал. Армії, щоб дав сон, що йому знова віддано понад стотисячну Укр. Гал. Армію на те, щоб він при її помочі знів побідоносний бій з державами атланти і при заключуванні мира змусив ці держави видати рішення, що східно-галицьке питання є виключно внутрішньою справою Польщі.

а другий сон, що в момент рішення східно-галицького питання він став Президентом Всеукраїнської Національної Ради у Відні, котрої створення коштувало його тільки праці й енергії.

Міністрові фінансів Мартосові за те, що не щадив гроша з державної скарбниці У. Н. Р., щоб на користь Укр. Народу ратувати Укр. Гал. Армію від ковання, желасмо, щоб з його погруддям емітовано банкноти для «вальної» Ржечинсполітої (лиш те для укр. окупованих земель).

Всім тим Українцям, що шувають «зближення» з ворогами Укр. Народу, щоб тамки українську історію, в котрій найдуть подобіє своїм акції, і щоб зрозуміли, що чужими руками лише грає добре вигорати.

Желання ці не ради обиди написані. В них видлявся лише біль душі невольників і гіркі їхні слези, що титар а душі звали, впавши на оцей клаптик паперу.

13. грудня 1921. р.

О. Пр.

не потребувати відручати творця самостійної республіки, а щоб їх

Дмитро В. . . .

ЛИСТОПАД В 1918. Р. НА УКРАЇНІ.

(Вирваний листок з воєнних споминів.)

IV. (Продовження.)

На дворі світало, а там і лясне сонце кинуло кілька золотих лучів в мою комнату. Зірвався і почав убиратися. Вже натягнув один чобіт та брався за другий, коли нараз перералізний крик почув я в сусідній комнаті. Мимовільно вхопив револьвер. Аж ту двері гостро відчинилися і в хату увійшло трох людей з винтовками.

— Пан, аддай руживо! — сказав грізно один із них. Я адеренів. Три дула крісів міряли в мою груд.

— Не дам! А ви хто такі? — спитав я. Мій голос дрявляв і рука дрявляла.

Крик збудив мого чуру. Він вихилив голову з під коца і дзвонив зубами. Щож — він паніч — кріса не носив, то й не було чим боронитися.

Ще кілька питань поставив я їм і навмисне продовжав балачку, бо думав, що чейже хазяйка повідомить сотню і справа скінчиться для мене корисно. Надія завела мене. Хвили минали, але ніхто не приходив. Вже думав, послідна хвиля вибила мені, коли другий з них промовив лагідно:

— Пан! Мирімся! Ми знаєм — ти наш человек! Крияди нам не робини! — І ту почав виводити мій родомід, якби читав мій перебіг життя. Хіба дивно?

Наш жовнір скаже все про свого команданта.

— Так отже останься здесь! — говорив дальше другий. В нас красная армія формірується. Командіром будеш! — Не хочеш? Пац — я знаю — ти боїшся нас, але нір, що харашо жьть будеш! Твоя рота — це штаб для твоєї охорони! —

Я зрозумів, що небезпека минула. До того їх кріси лежали вже в кутку, а вони сиділи недалеко мене. Розуміється, що револьвер остався в моїх руках, мовби притріс до них.

— Не могу! В нас теж революція і тому я їду за родіну! — відповів я.

— Харашо! Єдь і надімай красний флаг! До свиданія! —

Вони вийшли, а я ще хвилюк сидів, мов прикований. Та зараз вихопився з хати та до сотні.

Прибіг, став і мало з ума не айшов. У школі не було живої душі.

— Де сосня? — крикнув майже до дискурного старшини, що вже крутився по подвір'ю.

Він побілів як стіна.

— Кудай говорять, що люди досвіта розійшлися по давних кватірах, а я послав по них дискурних підстаршин! — відповів він зликується.

— А ви де були? Ви ж дискурний! — гримув я.

Був би, здається, вбив його, коли б не побачив, що жовніри помало почали сходитися.

Не було часу застановлятися над тим, чи сотню підбурив хто, чи може з власної волі пішла провідати знакомих. Сейчас приказав рушати.

— За годину виїздили ми зі всім своїм майном.

Юрба дічат, селені і дітий вярджала нас аж до

виногу, а «местная красная армія» видала навіть кількакандить стрілів в гору на нашу честь.

Сільський староста дав нам з власної волі провідника, що мав нас балками завести аж у Маріупольський порт.

Проволатий придається вам! — говорив він. Бо, панімаєте, у вашому районі харашо. Кожен вас знає — не в чужому булоби плахо! —

Лодичував і в дорогу.

Так ішли ми балками вздовж Азовського Моря. Долгово обоє і ніхота — горою споростріли.

Сумно було. Хоч кілька разів приказував співати, та драма. Зачнуть тільки-так стануть. Мені здавалося, що навіть спільноковий прапор, з яким колись вийшли ми на фронт, повіяв сумно.

Вже сіріло і густа мрака насідала на нашу одіж, як доходили ми до Земської Болыиці, що — моя поляна сторожа — стояла далеко в переді перед Маріупольським портом.

— Здесь 40 вйорств кончатся! — сказав провідник.

— Тут і заночуємо! — приказав я дискурному.

Приказ вивовнено. Сотня стайнула. Кухарі начали роздавати вечеру.

— Справник! — По вечері зберете мені цілу сотню! — гукнув я і пішов до знаомого лікаря, щоб довідатися дещо від нього, а потім думав сказати жовнірам всю правду, бо боявся, щобі часом не розбіглася.

Не треба я згадувати, що лікар дуже здивувався, що я ще живий і зовсім не вірив, що потраплю добитися домів. Він зазначив, що хочби перша така неможливість лежить в тім, що не дібься до Маріупольської станції, бо там повіяв красний флаг. Стільки страхіть розказав він мені про червоних, що я на хвилю задумався, чи не краще було би вертати у свій район і спокійно чекати кінця революції. Та це був тільки мент зневірря.

Скоро я вийшов до людей. Здивувало мене однак немало, бо сотня спокійно сиділа і гурторила нишком, а збіркі ніхто не робин.

— Справник! А то що? Робіть збірку! —

Та він — як то кажуть — і вусом не моргнув. Держав спокійно руки в кишенях, а в устах напіроску і жури дальше.

— Справник! — крикнув я вже. — Збірка! —

Він тільки усмігнувся і флегматично відповів:

— Не кричіть, пане лейтнант! Минулася австрійська дисципліна! Тепер свобода! —

В першій хвилі я почув, що в мені щось урвалося. Здавалося — мову підбрало. Та вмить моя рука дрігнула, а справник тільки заточився.

— Зв'язати його! — заревів я скажено, витягаючи револьвер.

Кількакандить рук піднеслося і справник був зв'язаний і замкнений. Без жадного приказу уставилася сотня в два ряди і ані чигири.

Міністер закорд. справ З. УНР.
Д-р Кость Лешинський.

— Підхорунжий! — Рапорт! — приказав я.

І це сталося. Начав я перегляд. Ще ніколи не переглядав так докладно сотні, як тепер, від розети до черевка. Мені вдалося, що не звичайних людей маю перед собою, а кованих зі заліза. Хотий підхорунжий командував «спочинь», то вони все стояли «поіра».

Тепер начал я говорити.

«Хлопці! Ви знаєте, хто я такий. Ви припадете собі, як до цієї сотні прийшов я ще одиорічним. А хто вам писав адреси? Хто читав нам часописи й листи? Хто відписував?»

Пригадайте собі, як я став старшинов-честошим! В котрій четі не вільно було бити?!

Ви певно тамите, як назначено мене сотенним! А в котрій сотні було найбільше відпусток?! Чия сотня ходила в найкращих мундірах і заробляла подвійно? Так, це була моя сотня!

Нині — ви пани! Послуху нема!

А знаєте ви, що тепер тут, що тепер у нас діється? Га? Не знаєте?! А видите! А я знаю!

Австрії нема вже! Галичина — це Україна! Дир Кость Леницький — Президент Галицької Землі!

А ту? — Кругом більшовики! Ви бачили вже їх. А хто вас пивів з їх рук? Хто дальше поведе? Самі? — Хай буде! Ідіть собі! Заберіть все майно! Мені байдуже! Я вернусь і жити буду спокійно.»

Я горів, але й вони горіли, як би наелектризовані.

— Ну що ж? Говоріть! — начал я знова. — Цей свобода!

Тинина. Мої слова натягнули їх, як струну. Забагато було мабуть нових вражень для них.

— Пана лейтенанта! — сказали підстаршини, виступавши перед сотню в один ряд. — Ми ручимо! Дисципліна ще більша буде! А він? Справник? П'яний був! Тому — просимо — ведіть! Ми з вами! —

Хотів, було, відповісти їм, коли вони обернулися до сотні і гучно «гура!» на честь Галичини, на честь «царя Леницького», українського війська і «пана лейтенанта» загреміло і віддалося в морських філих. Дух ріс в мой частині, а я тишився, як дитина рожевим яблучком. В той мент забув зовсім, що я маленький камінчик на вогненній вулькані.

Хиба дивиниці? Жовніря ці — це гуцульська братів-кравки.

Ще нині приказав я вірвати австрійські розети і нашити синьо-жолті стрічки, жертвуючи на те частину нашого прапора. Мене обняв шалений сміх, коли побачив, що навіть поляки і Жиди, котрих в мой сотні було около шістьох, нашивали синьо-жолті стрічки.

— Вістуні Г.! Від нині ви справник! — сказав я до чорняного підстаршини. Це був жвавий хлопець. Прийшов до нас від Січових Стрільців. Йому довіряв я. До того він знав українську команду, а цього мені треба було.

— На приказ! — відповів він і стояв вже, як струна перед мною.

— Назначіть службу! Половина сотні на переміну спить — половина дежурить! Від завтра команда в нас українська! Розуміли? —

— Так! —

— Досвіта сотня стоїть готова до відходу! —

— На приказ! —

— Отже добраніч! — сказав я, підносячи руку до шапки.

Він щераз випрямився, приложив пальці до данка — «Добраніч», обернувся і відійшов. —

(Далі буде.)

Сот. прид. до сен. бул. К. К.

УКР. ПАРЛЯМЕНТАР ДО РОСИЙСЬКОЇ ДОБРОВОЛЬЧОЇ АРМІЇ.

Українські війська наближались безупинно серед боїв під Києв. Армейська група генер. Кравца, що йшла здобувати Київ, була зложена з І. Укр. Гал. Корпуса, що був на північній криці, з ІІ. Укр. Гал. Корп., який воював в середині й Запорозького Корпуса Дієвої Армії УНР, що творив полудневе крило армейської групи. Група ця зломилась у важких боях останній опір більшовиків 30—40 кільом. перед Києвом, на лівій: Річка Ірпень—села Гориничне—Вілогородка—Забірж—Кожухинка—містечко Васильків—річка Струтна. Запорозький Корпус оперся тепер о західний беріг Дніпра. — 2. й 8. укр. гал. бригада зупинили в районі Василькова зусилля більшовиків — проломити український фронт. Бригади І. У. Р. К. спаралізували цей маневр смілим ударом в районі сіл Боярка—Глеваха.

Командантура армейської групи керувала боями з Фастова.

Таке було положення на фронті. Операції відбувались пильново. Хвилювий застій в побіднім поході не був для нас стратегічно грішній. Сили, що їх свіжо кинули більшовики на фронт проти укр. гал. ет'яів, розбив укр. гал. стрілець своїм залпалом, своєю вірою в спате діло. Не знав він утину. Його гнала вперед жаждоба бачити рідну столицю й бути в ній. Однак іза похибок української політики загрозив низволенню Києва апід більшовиків небажаний третій чинник — стиги російської добровольчої армії, що стояла під командою генер. Денікіна. Каду — небажаний, бо завився він на полудневому крилі

армейської групи несподівано, в районі воєнних операцій Дієвої Армії.

Над вечір — мабуть 26. серпня 1919. р. — звідомив з містечка Біла Церква якийсь полковник (імени його собі не нагадую) Дієвої Армії командантуру ІІІ-го У. Г. К., що на південь від Білої Церкви появилися російські добровольчі частини з одним бронепойадам. Командантура Запорозького Корпуса, не повідомивши про це командантури армейської групи, уповажила згаданого полковника вести переговори з російськими добровольцями. Полковник цей стрінувся з російським полковником, який не хотів навіть вислухати українського парламентаря, противно — обійшовся з ним по варварськи. Він звернувся самопал до грудий українського полковника та обидливо заивав йому, що говоритиме лише з відпоручником регулярних військ. Укр. полковник вернув до армейської групи генер. Кравца, оповів про цей інцидент та при кінці свого звіту просив вислати старшини У. Г. А. на переговори з Денікінцями.

Ситуація була грізна тим, що на задах воюючих під Києвом українських бригад та дивізій міг повинитися якийсь «третій», на якого заборонено було Штабом Головного Отамана стріяти. Цего «третього» мали ми отже вважати «не-ворогом», що — носачи на своїх прапорах клич: «Єдина, неділіма Росія» — поступав в так недипларський спосіб проти нас — тих, що боролися в цю хвилю зі спільним ворогом. Положення було тим небезпечніше, що іза боевого розположення армейської

групи до першого сутинку мусіло би було прийти між Запорозжцями а Денікінцями.

Звіт полковника Дієвої Армії передала командантура армейської групи Начальній Команді УГА, що стояла в Винниці. Начальник Вулави УГА-полковник Шаманек відповів, що він обертася по інформації до Штабу Головного Отамана в Каміниці і велів рівночасно назначити з III-го У. Г. К. одного старшинку, що мусить бути готовий до від'їзду на переговори з денікінцями. Назначено мене й додано мені пор. Г. і двох державних сторожів (жандармів). Рівночасно видано командантурі двіри Фастів наказ — приготувати особний паровіз з великою кількістю дров і одних особовим вагоном.

Коло 22-гої години прийшов з командантури армії наказ до мого від'їзду зі завданням: їхати хочби до станки самого Денікіна, щоби виднати зобовязання добровольчого командовання по мішаті українським військам в операціях проти большевників під Києвом і усталити в тій цілі демаркаційну лінію між українськими а денікінськими військами з тим, що виднані мною умови будуть важні до усталення нових умов між добровольчим наймишим командованням а делегацією, яку скоро вишле Штаб Головного Отамана.

Дали мені повноважсти, виготовлені в українській мові. Я виїхав з Фастова по 23-йїї години в напрямі на Білу Церкву. Провідникові паровоза наказав їхати «повною паровою». На другий день, коло 6. год, набрав паровоз води на инійсь меншій станції, де стояло кілька денікінських броненків і багато війська. Динне вразили пробили на мене російські старшини, що товчилися кругом нашого вагона, прикрашеного укр. прапором. На однострій і українські палицькі старшинські відзнаки дивились они з великою цікавістю.

Кілька станцій еще пройхали ми й зупинились в поство 2-ої пластуцької дивізії II-го добровольчого корпуса. Командант деї дивізії — полк. Белогорцев і його начальник булави капітан Міхнів ожидали вже нас і сейчас началися переговори. Полковн. Белогорцев, Грузин, не розумів мене, бо я говорив до нього по українському. Так теж і ми не могли з ним розговоритися, бо він говорив лише по руски. Переводником став кап. Міхнів. Він переглянув наші легітимації і заявив, що командантура II-го добровольчого корпуса в знаменці уповажила полк. Белогорцева вести з нами переговори. Вислухавши наші домагання, висказали денікінці свій сумнів, чи вдасться нам осягнути це, до чого ми стремили. Я висказав бажання, щоби нам дозволено йтати дальше, хочби до м. Ростова. Полк. Белогорцев заявив, що попросить свою вищу командантуру о відносні інструкції.

На ці інструкції прийшлося нам здати кілька годин. Думаючи, що денікінці нарочно зволікають, щоби евентуальним дальшим посуванням їхньої армії вперед ще більше загрозити українській армії на південному крилі та щоби поставити мене перед довершенням фактом, налягав я кількакратно на відповідь. Врешті наспів наказ вести дальше переговори.

Добровольці пропонували спільну факцію з Укр. Гал. Армією. Хотіли однак виключити від спільних ділань

Запорозжців, а тим самим відібрати нам спільну українську артерію: залізницю Фастів-Київ: Хитрий намір Москалів внести між обі українські армії роздор, як також їх бажання вийти хочби разом з нами до української столиці — стали мені ясні. Щоби не допустити до агітабельних нашої столиці присутність в ній борців за «єдну Росію», і щоби показати нашу єдність з Дієвою Армією, відкинув я рішучо сю пропозицію й поставив таке домагання:

1. добровольчі частини остають на місцях, щоби своєю присутністю не викликали в українських раядах в часі бої непотрібного неспокою;

2. до усталення майбутніх умов між наймишим українським а добровольчим командованням демаркаційною лінією має бути лінія: м. Біла Церква — р. Красна — м. Трипілля.

В часі довгих торгів складав я всю відповідальність на денікінців, як би вони не прийняли нашої пропозиції, а через це змінилася воєнна ситуація по обох боках Дніпра в користь нашого спільного ворога — большевників. Вкінці удалося зискати такі корисні для нас умови:

1. добровольчі частини не посуваються дальше;

2. демаркаційною лінією має бути станція Устимівка — м. Барахти — м. Обухів (всі місцевости для добровольців) так, що Васильків і нільх Фастів — Васильків остали в наших руках.

Добровольці попросили знова від своєї зверхньої командантури потвердження цих умов. І знова прийшлося здати. В мекччасі хвалилися Москалі, що вони мають гарні відомости про «Галицьку Армію», її сили — босадатність. Один з них спитав навіть, яким чином могли ми здобути собі між населенням таку любов і пошану. Я їм коротко й ясно відповів: тим, що ми як Україніці визнаємо наших братів, несемо освідомлення і не грабуємо. В балачку про політичні питання я не зануспався.

За весь час переговорів старанся я вивідатися про силу й перебіг боєвої лінії добровольчих військ на Лівобережжю, на жаль однак нічого не даналося.

Під вечір списаво в українській і російській мові ухвалені точки цього військового договору, які — як говорили денікінці — одобрив сам генерал Денікін. Останній параграф містив постанову, що цей договір входить в силу з 1-го заатришним днем (т. є. 28. VIII. 1919. р.) о год. 6., по лиміні в поство командантури другої пласт. дивізії ратифікаційних грамот з боку Нач. Комди У. Г. А. і II-го добровольчого корпуса.

Коло 22-ої години вернув я знова до поство моєї командантури в Фастові. Начальний Вожд У. Г. А. — генерал Тарнавський затвердив всі точки позиншого договору, а пор. Л. К. з III-го У. Г. К. заявів ратифікаційну грамоту.

Примітка: Містимо це у звязку з працею тогож автора: «Армейська група генерала Брауса в наступі на Київ.»

В українській армії числено години від I-24, напрям: 13. год. — це 1. год. сполудня. — Ред.

У. Г. Ар. на Вел. Україні. Батерія з гарм. полка от. Шенаровича в Проскуріві 1919. р.

УЛИЧНІ БОЇ В КИЇВІ.

(Конець.)

На подвір'я дузовної семінарії лежать довгі ряди вбитих. Трупарня не в силі всіх помістити. Лежать стрільці і старшини, молоденькі панночки та старі жінчини, робітники й паня, — всі спокійно, мирно — они вже далекі від буденного життя. В очі вдаряють сестри — жалібниці, в авірський спосіб замордовані большевиками. Грузовики вносять домовани, закуплені командою СС-ів по заведених похоронних, для сестер-жалібниць, стрільців та старшин. Приходить пошн та дши. Розноситься протяжний спів — відправляють памахиду. Сходяться люди пінавати своїх рідних. Вбитих большевиками пізнати трудно. Пінають по однаї та ріжних знаках. То тут, то там чути плач.

Немов акомпанімент цього, з окраїн міста доходить чимраз то інтензивніша стрілянина.

СС-и ведуть ще завзятий бій на Шекавинцям кладовищі. Тут іде боротьба на отвертій терені. Большевики подасідали поза мотылами і хрестами. Бій продовжується вже більше години. Большевики держаться.

Чути команду: «Важети на кріс! — Приступ!» —

Большевики не сподівались такого наступу і почали втікати. Настала формальна різня. На місці бою остало около 300 большевицьких трунів.

Ряди стрільців зменялись з кождою годиною, а скріплення не було. Около години з. попол. вмаширувала до духовної семінарії сотня наколесників (роверистів). Заявили, що приходять нам на поміч. Ми зраділи. До 300 людей зі скорострілами — це була для нас велика підмога.

Вкоротці однак ми гірко розчарувались. Зараз на подвір'я почали мітінг, чи вони мають іти в бій, чи ні.

Полк. К. заявив їм коротко й рішучо, що тепер не час на мітінги, і або їдуть в бій на вулиці, або остать залогою в духовній семінарії, змінюючи стрільців. По короткій нараді між собою заявили, що остать в духовній семінарії. Це було для них безпечнішим. Тенета стріль-

ців, а не залогою духовної семінарії виїшла сейчас на вулиці на підмогу.

Сотня наколесників почала господарювати. Розграбила всі річи стрільців, порозбивала магазини, все покинула, а відтак відійшла зовсім. Тяжко завелось стрільцям на своїх сованиках.

Знеохочені та огірчені, з усіх сторін вороги, навіть і ці, котрі ніби стоять по нашій стороні, помічч надітись ні звідки, воліли всі радше згинуть, як пережити таке дальше.

Центр міста був вже зовсім очищений. Большевики розграбили багато крамниць на Васильківській вулиці та вимордували много мирного населення. Бой продовжувався ще на окраїнах міста.

Стрільці всетаки посувались вперед, випираючи большевиків, не з таким однак вже імпетом, як передтим. Большевики тримались ще на Печерську і Демітці. Центральна Рада підкликала телеграфічно знід Полтави отамана Петлюру з Чорними Гайдамаками і сотника С. зі Січовими Стрільцями. Они вїсли з військом в Даряни і вїшли походом на Київ через Слобідку, де були большевики. По короткім, кривавім бою заняли Слобідку і вдарили на Печерську з одной сторони, а СС-и з другої, заняли арсенал, беручи около 400 большевиків в полон.

Київ став вільним від большевиків.

Однак червона армія народніх комісарів під проводом бувного офіцера царської жандармерії а тепер большевицького «главнокомандуючого» проти «української буржуазії» — Муравйова та командуючого українсько-большевицьким військом Ю. Коцюбинського скорим походом наблизилася до столиці України. Дня 28, січня станула вона під мурами Києва. Через цілих десять днів велась завзятий і криваві бой за посідання міста. Через десять днів многолюдне місто, тисячі жінок, дітей, мирного населення заглядали смерті в очі. Через десять днів люди сходили з ума, сидючи в пивницях і закармаках.

Через десять днів торощили мурі Києва стрільня тільки більшовицької артилерії. Київ перемінився в цекло. В днях 6. і 7. лютого Київ обила пожежа. Запали стрільня більшовицькі всюди спричинювали пожежі, люде змірали сотками. Виступила хвиля, коли вже йшло не о оборону міста, тільки о ратунок від цілковитої руїни. На закінчених ліній виявилися більшовицькі панцирні поїди.

Українське Правительство ринило пощадити місто перед немичучою руїною. В ночі дня 8. лютого Січові Стрільці — як охорона Центральної Ради — опустили столицю.

чет. К.-к.

Ліберец, 1921. р.

З ДНІВ БОГОТЬБИ І ТЮРЕМЛЕННЯ ЗА ВОЛЮ.

(Конець.)

Були похилені віном старці і стрункі молодці, кремені, в розцяті сил мушкетери, селяне, гарні паночки і ніжки, певні діти. Така сама різноманітність набувала і в поодиноких бараках. Багато знайомих, що не віділися від ряду літ, побачилися, віднайшлися знову в тім інтереснім зборивці люде в різних сторін і околиць. І так мені довелось побачити тут члена місії Українського Червоного Хреста — Д-ра К. Студинського зі Львова, котрий щойно перед трьома місяцями відвідував нас в тім почеснім характері в Вісничу, а тепер в певним нюансом суму проходжував сам по малій площі табору. »Sic transit gloria mundi« — »Так минає слава світа« — були його перші слова при стрічі зі мною. — Дня нас вісничан, опинених 5-місячним тюремленням злиднів свобода рухів і обставин в таборі були великим набутком. Табор мав сядо на театральні вистави і концерти, що заралом була нашою церквою. В таборі були театральні, співачки, музичні і малярські кружки. За мого побуту грли театральний кружок: »Патянку Полтавську«, »Украдене Щастя«, »Соколики«, і ще якусь штуку, якої наголону вже собі не нагадує. Вистави вдавались дуже гарно, бо майже всі ролі були обсажені справжніми, фаховими артистами. Зокрема заслуговують на згадку прекрасні концерти українського хору під орудою талановитого диригента і композитора Полупіна. Був навіть кружок атлетів і акробатів, які теж давали вистави. Доходи з цих вистав і концертів йшли на поправу харчів для хорих інтернованих. Радник Леонард Будинювський, зі Львова, улажував курси книговодства, які мали багато слухачів, що висказали за це признання п. Будинювському. Також патріотичне наше духовенство, в числі поверх 100 членів, не відказало від праці і в мечах, дозволивши правильником табору, чесно в совісно сповнило свій обовязок. Торжественні Богослуження і проповіді, улажувані в неділі і свята, а навіть в будень, багато причинялися до скріплення дуза, підвому надій на краю національну будучність. Далі велике признання належить нашим черням Василіанам з Лаврова і Крехова, що виголомували патріотичні проповіді і ними притягали майже всіх Українців на Богослуження. Загалом всі члени нашої суспільности, інтерновані в Домбю, виявляли своїм поведенням зразковий такт, національне достоїнство і кариість. Завдяки цьому і життя в таборі не було так скучне, сталося зноніше. В многотисячнім зборі, в тім правдивім муравлячій різного стану, пола в віку колоний міг віднайти свій гурток, який відповідав його адачі. Та всі ті присмности гуртового життя не могли адати одного чувства — мучого бажання волі. І дзтого волі й поворот домі побіч

судьби, що вже наш парід, були найлюбівшою темою рамом. А волі цієї бажалось кожному тимбільше, що табор в Домбю лише на перший вид тільки що до чистоти і вишнього вигляду представлявся дещо корисніще. Всі Ляхи однак все і всюди однаково ворожо відносились до Українців. Великого рода дошкулювання і севатури і ту були на деннім порядку. І тут тільки побивано інтернованих, при чім означувались головню польські старшини. Не завдяка-ж доля була того, кого зловлено при втечі. При нагоді спільної купелі мав я змогу оглядати у одного українського старшини з волинської губерній наслідки вобоїв на втечу. Його збили польські старшини так по зирськи, що тіло його представляло одну єдику масу, кон індігом помазану. В тім стані замкнено його ще я до аресту, де пересидів кілька тижнів. Харч, який діставали полонені і інтерновані, передовсім стрілецько, був такий, що на черевний і голодний тиф змірали масами. Голод у стрілецько доходив до таких застрашавчих розмірів, що напрімір полонені більшовицькі цілими родинами грбали в зливниках і каналах за гнилыми кухонними відпадками, які такі зарав віддали, не очищуючи навіть в калу. Іменно з більшовицькими поводилися поляки ще поганіше, як з нашими полоненими, при чім найбільше мучили їх голодом. Тому барани більшовицькі представляли крайню понурість, безмежність людського горя прямо потрясаючий образ. Більшовицькі, як також часті наших полонених, ходили босі і майже голі, а сорочки і підтанки належали у них до рідкостей. Будучий наш Данте, описуючий цекло польських знущань по таборах, виведе колось в своїм творі черні, страхом пробмаючі картини.

В тих відносинах легко повяти, як дуже всі бажали волі. Кожен комбінував патріотичні, часто двоглядні прирешення нашої справи, повтарив всякі чутки, що проджувався в нездоровій психолої неволі. Говорили про ібидефінітивне вирішення нашої справи, все це здебільша на то, щоб в тих верей і чуток викомбінувати недалеский вже поворот домі, близький час волі. А волі та дійсно надходила, але не для кожного однаково. З початком пресия наш табор стали відвідувати часті заграничні місії, на яких інтервенцію почали новолі освободжувати інтернованих. Інтернованих або звільнювано зовсім, або кавфінювано дальше. Той другий рід »волі« понався я мені. Дня 13. IX. 1919. витинув я з табору і через Струже вернув назад в рідні сторони, що їх в межичасі полки не до планання спустошили. —

В. Виногородський.

В Річці, 10.—15. березня 1921.

ШУМЛИ ВЕРБИ ДНІСТРОВІ.

На фронті над Дністром, серпень 1920.

Шумли верби Дністрові
З вітрами на роздолі:
Біліють кости у рові, —
Шумли верби Дністрові, —
Що не діждались долі...

Плескали хвилі берегам,
Грізні Дністрові хвилі:
Прійде колись кінець лихам —
Плескали філі берегам —
Покажуться в могилі...

Скигліла чайка в камінях,
Дністрова наша чайка:
Румун пропаде ту і лих, —
Скигліла чайка в камінях,
Пропаде й чревичайка.

Русалки мрії Дністрові
На філях у прабої:
Залесь наш воріг у крові...
— Мрії русалки Дністрові
Про нові славні бої...

Шумів Карпатський гурган,
Термосів Дністра — тата:
За кров, за сльози Галичан —
Шумів Карпатський гурган, —
Буде лихам заплата,...

Тужили верби Дністрові
В густій мряці зноях,
Що гніе край наш у крові...
Тужили верби Дністрові
По галицьких героях...

Н. Як. Лютенко.

СМЕРТЬ ДВОХ У. С. С. НА ВЕЛ. УКРАЇНІ.

Дня 25. листопада 1919. р. згинув в селі Куча (на Вел. Україні, біля Нової Ушиці) трагічною смертю чет. кінноти У. С. С. — Степан Велитович. Він з Рогатинщини родом. Згинув як герой — мученик у виконанні свого обов'язку. За те, що віддав народові свій найдорожчий сварб — життя, за те, що був слухняним та метким жовняром, за те, що був дорожим та добрим товаришом та послужив нам гарним приміром, — хай буде йому згада на цьому місці.

Було це тоді, коли Начальна Команда У. Г. А., примушена тяжкими обставинами, заключила військовий договір з російською добровольчою армією, що стояла під приказами ген. Денікіна. Частини, які були в тілу, мусли чимало набідуватися, щоби оминути конфлікту з частинами Дієвої Армії УНР, і щоби злучитися після наказу з фронтоними стезями У. Г. Армії.

В одній з тих частин, у Вишколі Кінноти УСС, що стояв в Песці, біля Нової Ушиці, був призначений як інструктор четар Велитович. Його прислали сюди команда бригади з фронту на відпочинок, бо від листопада 1918. р. був без перерви на фронті. Та на яких фронтах він раніше не бував? Є не один з тих, якого доля загнала з німецькою дивізією під Верден, де дістав німецький залізний хрест, описав брав участь в битвах біля Дардавелів, далі в Альбанії та на Волині. З весною 1918. р. переносить його як УСС. на його прохання на Україну — в полудневу область. В листопаді 1918. р. являється він під Львовом в Гайдамацькій Загоні, що був призначений до бригади УСС. Від цього часу бється він в першій лінії своєї бригади. За те іменовано його — по 4-літній службі як підхорунжого — хорунжим, а відтак четаром.

У Вишколі брав він живу участь та служив гарним приміром як старшина. Все був веселий та жартобливий, та засумувавшись його серце, коли прийшла вестка, що заключено договір з одним із наших ворогів — з Денікіном. Ще тепер тямлю добре, як день перед смертю лежав він на ліжку в моїй квартирі та гірко плакав, що наша Армія в такому прикрому положенні. Кричав спазматично: «Я сього не переживу, щоби бути приятелем Москалів. Радше згину, а їм не зламся». Та однак, коли дістав наказ їхати зі стежкою до поблизького села Куча, щоби розвідатися, чи не там там великіх частин, відповів: «після приказу» і wraz з козаками, що любили їздити з ним на

стежку і що тепер зголосяться добровільно, виїхав в призначенім напрямі. Зголосяв у мене свій відвід, і більше я його життям не побачив. Бачив тільки самотню могилу край цвинтаря в Кучі.

Чета дійшла до села Кучі... Четар Велитович побачив серед села на майдані товпу селян. Вислав тому вперед двох козаків як «ока», та тих товпа зісадила з коней і розоружила. Командант стежі догадався сейчас, що це будуть якісь повстанці. Зліз проте з коня, віддав оружжя своїм стрільцям, а сам пішов без оружжя в село на переговори. Та тут товпа кинулася на него з криком: «От маємо вже й командіра» та почала його трусити. Місгим окружено та зловлено цілу стежку. Селяни зробили в селі мітинг і рішили їх розстріляти, бо думали, що то Петлюрівці, які минулої неділі реквірували в їх селі обуну і шинелі. При трусі найшли у Велитовича його зиньку в гайдамацькій однострою і не було причинно підозріння, що він Петлюринець. По зазві Велитовича, що він Галичанин і що не прийшов до них грабити, а споняк лише своє військоове завдання, рішила встатки ще недовірлива товпа вислати перше свою делегацію до Песці, яка мала розвідатися, чи не Галичани. Розоружену стежку завели до школи, де стерегло їх 10 уоружених селян. Прочі селяне поуставляли 4 скоростріли на дахах хат та стерегли села.

Делегація прибула до команди Коша в Песці під вечір і дістала тут острый наказ від сот. Гарасимова — випустити полонених. Депутати перепросили команду за свій вчинок, приобіцяли віддати забране оружжя та випустити прилежаних.

Не так то мирно обійшлося в селі Куча. Тут збирался раз-у-раз мітинги та домагалися розстрілу полонених. Переяшло однак внесення більшости, яка домагалася перевести їх покищо в «погреб». Це рішення проголошили залаянням полоненим. Стрільці-Галичани не знали, що на Україні в деяких областях наазивають з московська швинню (люх) погребом, але припускали, що це має щось спільного з погребанням — похороном. В страхі гадали, що їх всіх розстрілять. Їх прохали, щоби не висилати їх на той світ, а закладати на поворот делегції, не терпелива та криклива товпа не могла зрозуміти. Випровадила їх зі школи, устанила на сумнім подірю під муром, неначе на місці смерті. Знова тут піднеслися крики, щоби засадити їх до поблизького погребу, а не роз-

правляти з ними довго. Тепер наступила ця сумна хвиля, в якій загинув командант степів, а з ним разом його заступник, старший десятник Дяків (мабуть на ім'я Микола, з околиці Бурштина). Старшина wraz зі стрільцями клякає перед товпою та просить в останнє, щоби вона дарувала їм життя. Вони ж зрештєво жовірає, не грабінники, б'ються за долю України, сповняють прикази командантів, не шукують важива, а гіршо їм умирати від своїх.

З рознуки Велитович цілує навіть кількох старих хазяїнів по руках, бо він любить їх і бажає їм доброї долі. Та й той спосіб прохання не зворушив їх. Товпа держить звернені до них крики, готові до стрілу і кричить: весті вже раз у пореб. Тоді четар Велитович адіямає свою шапку і кричить: «Не доведеться нам, москвоцькіх посіпаків, наді мною довше глазуватися, — я за Україну загину, а не дамся вам. Хай живе Україна! Товариші, спасайтесь!»

В той мент кидає шапку до землі і пускається втікати в напрямі плота. Пліт завадив йому і товпа розстрілює його під плотом. Його грудь пробило вісім куль. В инший бік утікає його заступник та паде і він під воротами ранений в ногу, а товпа добиває його прикладами в голову. Прочі стрільці не мали куди втікати і лишилися в живих.

Сейчас вернула делегація з Песця і заявила, що це Галичане, а не Петлюрінці, треба їх випустити.

По кількох годинах приїздала до Нової Ушиці кубанська дивізія. До дивізіонера пішов командант Коша УСС, з жаданням перевести строге слідство в Кучі. Дивізіонер згодився на це. Слідство переведено в моїй присутності та пор. Ів. Іванци. Дивізіонер однак осудив по слідстві, що не можна селати карати, бо це «недоразуміє». Він не хотів мабуть зражувати собі селян. На того дивізіонера внесено скаргу до Нач. Команди УГА., та кара мимо цього не постигла піповників, бо кілька днів онісла начався відворот на полудне перед поляками, що наступали зі сторони Камінця Подільського.

Пів року піаніше довідався я, що в цьому селі спалили поляки кількадесят хат, а 12 селян повісили за це, що вони не хотіли копати окопів звернених проти Укр. Гал. Армії.

— Так загинули оба герої Степан і Микола. —

Слава Вам, що віддали за Україну все, що могли! По довгих блуканинах по світу ви всетаки спочили на своїй землі. Хай буде Вам сердешна згадка на цьому місці. Хай вона буде Вам замість віниці під нас з чужини.

Т. Ш.

НАД ПРОПАСТЮ.

чет. Мирон Дольницький.

(Причинки до історії У. Г. Армії в часів безпосередньо перед переходом на сторону армії Денікіна.)

Присвячую Начальному Волонтеру У. Г. А. Високоповажаному Панові Генерал-четареві Мироні Тарнавському.

Між захованими у мене матеріялами по історії Укр. Гал. Армії, годино в часу її побуту на Вел. Україні, находиться дневник Покійного поручника УГА. Припхана Ілька, сотенного, а підтак курінного команданта 6. піхотного полка III. (березанської) бригади II-го Укр. Гал. Корпуса. Дневник інтересний цим, що обіймає собою найбільше бурхливий і трагічний період історії УГА., а саме бої з Денікіном і перехід УГА. на сторону російської добровольчої армії.

Записки цього помершого на тиф старшина, який цілу українську вітну перебув на фронті, отже з політикою, чи там з політиканством не мав нічого спільного, кидають досить ярке світло на тогочасний настрій і життя фронту, а через це і на його моральну і боеву наріст. Деякі уступи цього дневника опублікую, доповнюючи їх своїми замітками, які я поробив, коли працював при штабі III. бригади. До цього змушує мене обставина, що за вчинки цього саме часу УГА. діялася дуже болючого і важкого осуду в словах: «зрада» — «зрадинцє», і то не лише з уст цих, які супроти цієї Армії і її Ватківщини допустилися більшої — бо фактичної зради, але дуже часто і з уст цих, від яких надіялася она зовсім чогось иншого, а це із уст деяких галицьких Українців.

Ані цей дневник, ані мої доповнення не дадуть шапконим четачам повного образу цієї страшної і болючої сторінки історії Укр. Гал. Армії. Зробити це основна історія, яка певно появиться. Я хочу подати лише сирий матеріал до тодішнього стану Армії так, як він представлявся кожному з нас на фронті, неважливому в усі тайни інших команд, чи керівників державної політики. Я бажавби докзати, що наша Армія своєю повною діяльністю при буловій державі заслужила собі на це, щоби місто цих недоказаних ніким слів страшного обвинувачування одержала в нагороду коли вже не слова пошани, то бодай слова належного їй признання. Я хочу

доказати, що ці нечисленні, які остались з Армії, і ці десятки тисяч, що «їх трупів пси віддали», не повинні покутувати за чужі гріхи. Я бажавби причинитися до цього, щоби українське громадянство зрозуміло нашу муку і терпіння і, віддаючи належну пошану пролитої крові і відданому життю, клякнуло словами авторки «Рідні Гості» С. Тобілевич: «Глорія віктис!» («Слава побідирисним!»)

І хоч до ліку покляли
Тверді ламати сзали...
Надії — мрії завели —
Конали... гинули... гинли...
А трупів пси віддали...

(З вірша стрільцького поета.)

Виятки з дневника пор. Припхана.

(Всі примітки автора М. Дольницького зазначено буквами: М. Д. — Оскільки приходитимуть редакційні примітки, як такі виразно означуватимуться. — Прим. Ред.)

8. жовтня 1913.

Знова починаю писати дневник. Кілька разів забирався до цього, та все кидав. А тепер чомусь у мене такий тяжкий настрій, така непонятна туття злягла на душі, що записуванням своїх тяжких думок і зловіщих якихось почувань хочу скинути з грудий цей невизносимий тягар...

Вже десятий місяць на фронті. Скільки то горя прийшлося пережити за цей час! Воєнні невгоди і труди знищили мое здоров'я, а моральні диссонанси озлобили душу. Волочусь тепер без всякої життєвої енергії, без волі, без надії на краю будучиїсть-моєї машина. Тяжке наше положення! Прогнані з Галичини почали на Україні похід на більшовиків. З початку вдавалося, а тепер знова застрягло. Житомір відобрали більшовики, Київ-Денікін, а ми остались на куснику власної землі. Нема перед нами світляної точки, яка булаб цілєю наших діл та нагородою наших трудів. Коли скінчиться ця заверуха? Коли настане можливість захити кращим життям? —

11. жовтня 1919.

Наш курінь (1. курінь 6-ої бригади. Тоді пор. Прихан був сотеним командантом в сім куріні. — М. Д.) стягнули в запас. Квартуємо в селі Гринківцях біля Бердичова. На краю Київської губернії. Київської! Гай, гай! А самого Києва немає у нас. Як додавала нам духа надія побачити Київ, в початку нашого побідного походу на Україну! Як мріяли ми погуляти в нашій, нами добутий столиці, в Золотоверхому Києві! Не пощастило. Прогнав Денікін з самого міста.

Гринківці гарне, багате село. Рівні, чисті вулиці, біленькі хатки так прямо ховаються в великих, роскішних садах. Осінь. Буйні сади покриті жовтою пеленою. Від місяця гарна погода. Ясні, веселі, теплі дні і білі місячні ночі. Селюки нарікають, що озимина не сходить, але ми — обідране, босе Галицьке Військо вдячні небу за це, що гарною погодою заощадило нам багато нових трудів і невгод.

Відпочиваємо. Нині подивіть сотню купати, вчора до театру в Бердичів, і так стараємося як найліпше використати час відпочинку. В театрі йшла вчора драма: «Жидівка Вихрестка». Грали добре. За це публіка не дописує. Найбільше галицьких старшин і стрільців. Поширом, крім кількох підозрілої професії диват і в салдарних одягах мушкетерів, кращої публіки не було. А яка то інтелігентна публіка збиралась в російським драматичним театрі в Житомері. Так, так! Мужича ще українська мова. Спитайтесь її тут сі, що український хліб їдять. Російська культура придушила українську і чи вдається нам виволити її від цього тигару? І за це йде боротьба.

Надходить вечір. Легкі, сірі хмари закрили небо і якесь сиваве світло розлилось під них в атмосфері. Спокій природи всококоє в душу. Подальше від фронту не чути стрілянини тай за війну забуваеш. Що робити ввечером? Свідра нема, читати не можна, спати не хочеться, йти нікуди. А може збереться товариство в Бердичів в театр? ...

12. жовтня 1919.

Постуденіло. На моїй квартирі так холодно, що цілий день сиджу в плащі. Квартира моя ніби «буракуйська», хоч власник її фабричний робітник. (В Гринківцях мешкає багато робітників зі шкіряних та інших фабрик Бердичова. — М. Д.) Але до пролетаріату зовсім себе не начисляє, протинно нарікає на большевиків і зраджує буракуйські прилітки. Дім провадиться на «вищій ступіні»: обідають пізно, приймають з церемоніями і, відповідно до уровеня, говорять російською мовою. Це моє тому, що в них обралося дочка вчителя і в школах два сини. Як заговоримо про російську літературу (зі мною говорять по українськи і то зовсім добре), то учителька каже: «Наш Пушкін, наш Данченко, наш Глінка».

що якось дивно мені чути, бо видавалося мені природним, якби сказала: «Наш Котляревський, наш Шевченко, наш Франко». Портрет Шевченка є навіть у столовій, але за те в моїй кімнаті є великий портрет Петра Великого і Олександра Освободителя.

Прийшли нові часописи і брошури — «Стрелець» зі 7. X. і нова часопись, яку почав видавати наш П-ий Корпус — «Полева Газета». (Видавало Вєро Пропаганди П-го Гал. Корпуса. Редактором був покійний сот. Щуровський, учитель української гімназії в Рогатині. — М. Д.) З «політики» не привнесли нічого нового, а ми з такою цікавістю ждали. —

14. жовтня 1919.

Скінчився запас і ми прийшли на позицію амінтинний курінь.

16. жовтня 1919.

Зайшли сподівані несподіванки. Ми приготувались до довгого побуту на занятих позиціях. Копали рови, землянки і обротувались. З кількох сусідніх сіл більше чим тиждень зганяли по 30—40 людей денно до окопів, возили дрова, дріт, рубали ліс... і все надаремно. Оцупаємо виготовлені позиції, відходимо на вищий фронт. І ми знова надармо витратили тільки енергії.

Сумно на дворі. Густі сірі хмари нивішко повисли над землею. Холодний осінній вітер добирається до костий. Машируємо широкою, болотистою дорогою. Скрізь пусто. Тільки денде на обрїю побачив зарис якогось села, або деколи з почорнілої ниви підійметься стадо чорного гайвороння і зловісно кракаючи перенесеться воно понад нашими головами.

Ведуть нас на Денікіна. І чи в кого з нас є ще яке заваття, яка віра в побїду? Сунемося як марево... І коли кінець цієї Голгофті?

18. жовтня 1919.

Ідемо дальше на південне. Повний і тьмяний наш похід. Шлях відбутих 32 версти приходимо ввечером до означеної місцевости, і нараз повстає, що там нема для нас місця. І приходиться ждати годинку — півтора серед пустого поля, серед непроглядно — темної ночі на острім холоднім вітрі. На прастя були близько залізничного шляху, пайшли біля нього кілька куп огорожі призначеної на охорону шляху від снігових засипів і без жалости налили це послідне «казноное імушество», що ще якось збереглося. Ледви переночували, ведуть нас на станцію вагонувати. (Станція Голєндри. — М. Д.)

І знова показується, що для нас нема паритиру. Знова приходиться ждати на зміни. На око це дрібниці, але вони, неначе каплі води в скалі, відовбують поволі, але постійно в нашій душі зневіру в наше діло.

(Далі буде.)

ВАЖНІЩІ СПРАВЛЕННЯ

але відбитих місць і похибок в ч. 9. «Укр. Скитальця» за вересень—жовтень 1921. р.

Сторона 13. в цілості: в діл. Довго ще ми балакали, довго ще намисляли мене добрі люди лишитися. Нарешті над ранком я положився. Спати одвак не міг. Сонні мари переслідували мене до світа. (Дальше буде.) — Сот. К. *Армійська група ген. Крауса в наступі на Київ.* (Конець.) Для певної обсади цієї діри і для тісного зв'язку з 2-ю бригадою вживає отам. Віметаль П'я курінь, який обсадує П. Поле і східні лісові частки. — В протинаступі, переведенім цю самого дня при сильній допомозі 5-ої бригади, відзискує група отам. Віметаль знова становишица на схід від Кожухівки—Калитці, осягає навіть у шпертім бою П'я курінем Глеваху, а 3-ю бригадою відзискує при допомозі П'я куріня Васильків, якого боронили 2 ворожі полки піхоти з одні полк кінноти. Ця бригада осягає ще того самого дня Крушинуку. — Згадамі три ворожі полки, відступаючи та Глеваху, попали майже цілі в полон 5-ої в 8-ої бригади. Це як доказ дезорієнтації, яка опанувала ворогом під впливом пононих ударів. Тут слід згадати, що по переведенню цю удачного протинаступу приїхав на стацію Васильків і Воєра Гол. От. Петлюра. Волів списати назиска ранених, переважно 8-ої бригади, щобі ліпніше наділити їх нагородами. На обідняка скінчулась лишень на списанню назиска. — Восла діяльність Запор. Корпуса на день 29/8, мені більше не є відома. — Важність цих боїв о Київ була для Москалів вельми велика. До большевизьких частин приїздив Раковський та визначніші комсари з Москви. Вони уряджували мітинги, спроваджували зі собою спеціальні відділи курсантів і частини Кінтійців. — На слідуючий день — 30. VIII. — приготували большевики протинаступ з лісів полонених на північ від шляху Житомир—Київ і зібрали в них...

Сторона 16. в цілості: що мали старатися о харчі. Сіль здобували собі укр. гал. частини під большевизькі і помагали цю навіть Дієвій Армії та своїм етапам. На мясо вели зі собою фронтів частини живу худобу при своїх обоних палках. Повстали прохарчовувалися при укр. гал. бригадах. — Запор. Корпус жив з населення. Інших якихнебудь дозрюк на фронт не було. Стрільна не бракувало укр. армії, бо боєвикам попададо в руки досить коісових набойів і гарматних стрілен як воєнна добича. — Від часу перебування на Правобережжю не одержало укр. гал. стрілентво жадного оліня, хіба що добувало собі його на большевизьках. — Загальну добичу за час від заняття Жмеринки можна начислити приблизно на 6000 полонених, 2 батерії, 5 бронеполків, 4 панцирні авта, 15—20 особоних авт, 2 антодресни, кільканацять вагонів солі, стрільна, суква, обува, шкіра, мішків і т. п. — Переважна частина добичі припадає на залізничі узлові стації. Майна добутого в Києві: залізничого матеріалу, руйниць, технічного майна, кінного наряду і т. п. не обчислено. — Ще до заняття Жмеринки уступав в дня на день пригноблений настрій. Росло одушевлення. Причина цього: віра скорого повороту через Київ до Львова і позитивне відношення населення Київщини до Галицьких Українців. В останній фазі боїв піднісся настрій до такого небувалого степеня посміти, якою люди чи яка армія зможе гордитися. Почувайня старшин і стрільців на вид Києва годі описати. На хвиля останеться незабутою для насильних учасників тодішньої фази нашої визвольної боротьби. — Поним: П'я курінь значить: П-ий курінь 8-ої бригади; подібно треба читати інші знаки. В чисельнику дроба означений курінь а в знаменнику бригада. — Ред.

Сторона 25. в цілості: нічим. Заїхав до ліса і там задля омучення зарядив довшій відпочинок, подвоюючи одвак осторожність. — Снітати вже починало, як стежа чет. Федака їхала осторожно, рядом лісною стежкою в напрямі села Стільська, що розляглося у глибокому ярі. Надіялись, що в селі застануть більші польські відділи, однак мимо цю ринувсь чет. Федак перейти з цілою стежкою здовж селом. Доходила год 9. рано. Весняний вітер обліяв помучені голови розвідників. Тихонько на край ліса висувався стежа. На краю ліса задержалась між деревами. Вперед вніхав лише молодий четар. Глянув перед себе і сейчас оцінив ситуацію. В селі повно польського війська. Крім цю на дорозі з Миколаєва до Стільська в марші польська колюна. Та мимо цю вміть наблизла Федаків думка: розігнати їх! Своєстеріг недалеко під селом горбок ободжаний липами. Свиснув і дал руком знак: «За мною!». Кільканацять хвиль не минуло, а вже з горбка загралі оба скоростріли і з поодинокю крісів посиналися скорі вистріли. Влучний огонь помінав, наче киплячу кашу, цілу польську колюну, що доходила до села. Видно було, як цілі рої польських «жовнірів» вітали впад. А в село заметушилось. Піхотинці і поодинокі бачі вітали зі села бичими куліями. Воин перемандзился до вулицях, розбиваючи один другого. Пахіза повстала між ворожим військом, що не припикло до таких несподіванок на своїх задах, за власною боєвою лінією. Все росипалося на всі сторони. — Наші розвідники ского сіддали свої коні, що стояли в долині за горбком. Привязували скоростріли до сидел, а по кількох хвилях їхали в гальоні селом Стільськом. Розвіданнись на краю села про ворожі війська, які в селі недавно були, зникли наші розвідники знова в лісі. — Поворот стежі був вже менше трудний, але мусів відбутись також нічю. — Не всякий потяфить так перевести розвідку. До цюг тебе помертвовання. Розвідка чет. Федака принесла базкалі вісти про ворога і снінула ворога на якийсь час в предвожуванню операції. —

На стор. 28., в першому рядкові з гори: ... степовий тайфл не...; в 3. ряд.: ... комбаті, надзвичайний...; в 4. і 5. ряд.: ... попасти прямо в товариство алочинців поволі стали приводити нас до душевної рівновати...; в 8. і 9. ряд.: ... побуту у в'язниці провели ми досить «веселок» Товариші Качмарський, Копач і Гарштарк грали віліми...; в 13. ряд.: ... довгогодинними розговорами...; в 15. ряд.: Однаже в три тижні по нашим приходи до тюрми зайняв подія...; в 16. ряд.: спосіб життя, а паразом різко...; в 19. і 20. ряд.: ... могла приворожитись до строгих правил тюремної поведінки і яких необачні...; в 21. ряд.: Взагалі шойно тут у тюрмі переконався неоди з нас, яку...; в 22. і 23. ряд.: ... а з другої сторони, як велику шкоду може принести безпільна, нерозумна балакуність, пуге кидання необдуманих слів...; в 25. ряд.: ... з наших товаришів, пришлося нам заплатити цілов низкою тяжких пикан і заострень...; в 26. ряд.: ... і тому, хоч з одного боку зріст нашого товариства...; в 30. ряд.: ... слідити та чим далі обмежати нашу — вибачте за слово — «свободу»; в 31. ряд.: ... чимраз частіші. Харч погіршився і можливість закутна через післяння поза...; в 33. і 34. ряд.: ... стала третинна, Часописи, які зрали розпалено нам читати (Гонца Краковскі і Ілюстровану Курієр Подзенни), припинено нам, а давано лише тоді коли...; в 35. ряд.: ... фронті або обсадила...

Укр. старшини накривають бараки в Укр. Таборі в Йозефові.

О. Демчук.

З ЖИТТЯ-БУТТЯ В ТАБОРІ В ЙОЗЕФОВІ.

Рік 1921.

1. IX. Приїхало з Праги в старшин і в одвіроціх на гімназ. курс в нашій таборі.
2. IX. Прибуло з Праги до нашого табору на гімназійно-реальний курс і семінарийний курс 32 старшин і підстаршин з Ніж. Яблонино; приїв чл. полк. Залевський вістку від чл. МНО. з Праги, що в є і члени табору дістануть по 5 Кч. Вістко в це чохуся вірити не хоче. Може вже зайвий раз потішуват таборятів; бувши редактор „У. Скагалаць“ пор. Яків Галота гоши влети свої голуби на близьке поле.
3. IX. Відбулись Загальні Збори „Союза Українок“, що є секцією К. П. К. Вже від ранка приготували їх життям дискусіями. Великий ілюстрований альб., приїтий на таборній театрі, сповіщає віршом в жорні дуни про майбутній збор, які пошквчливі лише дискусією сторонників „Союза“ і „Проти-Союза Українок“.
4. IX. Були явчєні змагання між 2-ю нашою дружиною з чеською з Яромска. Вислід 2:5 в користь Чехів; наш таборний хор відбув концертну прогулянку до чеської купельної місцевості Веліховка. По українських піснях і танцях осталося гарно враження в чеської публіки; було друге засідання Відділу К. П. К., Самопомощч, команди табору і деяких запрошених таборятів в справі вислхли делегатів табору до Правительства З. УНР. з проханнями табору. На засіданні був присутний п. р. дикк Файтль, що забрав голос в дискусії.
6. IX. Вибрано на Загальних Зборах Співачько-музичної секції змова дотеперішній відділ. К. П. К. вивалила секції призначив в подяку за успішну працю. Це-ж найближчіша наша секція для проваганди на чужині; таборні делегати виїхали до Правительства З. УНР.
7. IX. Вибрано на Загальних Зборах Театральної секції КПК. відділ: голова — чет. Балцняк А., містоголова — пор. Коритовський В., писар — пор. Галушка І., скарбник — хор. Гомовський, режисер бракує, господар — підхор. Семьїн А., відділовий — пор. Федак В., — і контрольну комісію: пор. Цап С., чет. Флянт В., хор. Тихтук С.; на старшинській збірці повелив п. радник Файтль політичну ситуацію, спеціалізуюча справу З. УНР.
8. IX. Відбулась перша проба естрадянського таборного хору. 6 наділ, що хор гарно розвивсь; були явчєні змагання нашої 1-ої дружини проти місцевої чеської піснєвої дружини з вислідом 0:2 в користь Чехів.
11. IX. Друга наша мєтова дружина змагалась з чеською дружиною зі Смініц з вислідом 0:1 в нашу користь; відвідала „Союз Українок“ п.ні. Марія Понанова, добродійка таборної дітвори; о. Мирон Крижудський, таборний шкоро, проголосив першу омовідь про майбутнє вітчання чет. Горана з нашою Вакітальною Союзів.
12. IX. Сильна дощова злива; на надничайних загальних зборах Співачько-музичної секції вибрано містоголовою секції пор. В. Виноградника.
13. IX. Проголошено деяким приказом рішення чл. МНО, ч. 48670/8676/о. н. з 5. ц. м., яким дозволено членам УГА. брати платні студійні відпустки (харчово і льон); на засіданні Відділу КПК. вибрано до Редакційної Комісії Альманаха УГА. пор. Будка П., чет. Должанського М., і підхор. Пастерника С.
14. IX. Відбулись надничайні загальні збори КПК. з порядком: 1. відчитання протоколу з попередніх загальних зборів, 2. доповнення відділу, 3. справа членських вкладов, 4. справа „Союза Українок“, 5. внесення в записки Збори були численні, як піснєли досі, бо обі групи „Союза Українок“ (СУ. і ПСУ.) мали своїх сторонників між старшинами. Справа Союза була найгорячішою точкою зборів. — Доповнено відділ КПК: скарбник — пор. Костяк П., бібліотечар — чет. Крашарчук Т., завідуючий епітансєнськи інституціями — пор. Цап С., відділовий — пор. Вона П., містоподіловий — чет. Голіський А.; члени контрольної комісії чет. Крушельницький К. Прочі відділові і члени контрольної комісії ці, що досі. Вкладку членську означено на 50 сот. в місяць. Збори вивалили відділовий КПК. призначив на обісну й успішну працю.
15. IX. Виїхали сот. Куріца і пор. Довбенко як делегати табору до Посольства З. УНР. в Празі з проектом статута Центрального Самопомогного Комітету, якого ціля спеціалізуювати самопомогну акцію для українських емігрантів в Чехословаччині; пор. Яків Галота нан відчит: „З української історії“ в таборній УМСА. Ужшав чарівного ліхтаря.
16. IX. Вернули з Праги делегати нашого табору. Цілий комітет привав наш проект статута; розпорядок чл. МНО. ч. 48670/8676/о. н. з 5. ц. м. змінило нашу нашу табору з „Український відділовий табор в Йозефові“ на „Український табор в Йозефові“; чл. команда табору розвила українську команду куріца на бажання Українців.

17. IX. Були мовні згаданні нової комбінованої жіночої дружини проти чеської комбінованої дружини з вислідом 2:6 в користь Чехів;
похоронено дитину вістунка Дідика. В. І. П.!
18. IX. Отворено семінарійний курс під управлінням сот. О. Кравца. Учасники курсу понад 48;
на спільних засіданнях виділу КНК, Самопомочи, шкільної табори і деяких членів табори здані звіт таборній делегаті сот. М. Хробок і сот. О. Демчук з послухання у Правительстві З. УНР. Делегати привезли від Правительств обговорені надії про подальше й корисне керівництво справи З. УНР та акції Правительств до емігрантів — відкрити:
пор. Талізін Р. зложив звіт з укр. мови зі знамення успіш-
ком: розширяєть з табором буковий редактор „Скиталець“ хор. Іван Голота, оставивши по собі гарні споминок. За його добу і єдину працю при видаванні нашого журналу таборній йому идещі. Желють п. Голоті виборачих успіхів в його праці на Підкарпатській Україні, куда його відкомандо-
вано до укр. роб. сотні.
20. IX. На загальній старшинській збірці здавали таборній делегати звіт з послухання у Правительстві З. УНР.;
приїхали дві делегатки Черв. Хреста з Праги в товаристві п. генералом Курмановичевою оглянути наш табор і віддати таборній „СУ“.
21. IX. Начався рух між таборцями, що вибирається на студії. 6 тх пішло 200. Розговорюють, роблять বেশі сповні, збори, за-
мовляють світляки до дискіляцій, то що;
були мовні згаданні між нами 1-ю дружиною з спортив-
ним кружком Укр. Бригади в Нім. Яблінному з вислідом 0:1 в нашу користь.
22. IX. Відїхав майор Валлен і сот. Біланевич в справах студентів до Праги;
ослабав полк. Курманович табор „В“ і „Д“. Поуважано за-
дати слухи, що укр. бригада з Нім. Яблінного перенесеть до барачів в Позжево;
був в таборі сот. Густевич В.;
вернувся з ліжничі грудо-хорак сот. Лепоничевий і пор. Чер-
нишівий, а з роб. сотні в Братиславі стр. В. Левоничий;
чтати в таборній УМСА чет. М. Дольницький; „3 історії України“. Уважна читання літври;
одержано по 2 мітки на барач. В барачу 5 білих мішок.
24. IX. Заходом пані Педальової привезли для таборних дітей 2065 кч.;
чет. Дольницький довічив невправний відчит;
пор. Гайдукович (артистичні детал відвезує за богословської студії до Загребу. На богословській студії післав до Риму також хор. Михайло Чолой;
Чел. команда протоколює денним приказом розпоряд чет. МНО, на основі якого належить віддати чехословацьким цивільним властям тих, що в червні ц. р. пішли з Лавьдута до Позжево. В таборі говорять, що їх мають вкази передати Полькам. Імена їх: хор. Орно, хор. Балка, бунд. Іванта-
новичий, ст. дес. Олійник, відважж. Кратонник і Стрільців, дес. Мочермак і шет. Скрипальчук;
чел. команда табори дозволила світляки днів до год. 9. веч. За світля по год. 9. треба платити по 25 сот. в день.
26. IX. Наш холодий, ослиний донц. Нічче жамно. Годі смати під двома ліжками вояками;
до Праги приїхав др. Енос Левичий. Він установивши Панам З. УНР. в Празі на місто праг. Д-ра Смалк-Стоцького; з ліжничі в Штернбергу верує пор. С. Сак;
з Праги верує делегати таборних студентів; з мешканцями для студентів в Празі також. Укр. Акад. Пові з дасть студентам по 150 кч. в місяць, про ренту у вивозі 200 кч. музять студенти новшо екі подбати;
„Райхенбергер Цайтунг“ привоза парку вістну про акції чет. Федана на Пазудського і Грабського.
27. IX. Заставляють КНК над мешканцями підмоги для таборців, що вибирається на студії до Праги, Берна, Штйбраку і ж. Сот. Біланевич реверує студентську справу. Рішено звернутись з прохбом в підмогу до пров. Д-ра Смалк-Стоцького.
28. IX. Був в таборній УМСА відчит сот. ліжкар Д-ра Заричного: „Ваштанка родін“;
були мовні згаданні нової 1-ої жіночої дружини з чеською дружиною в Єлснівках з вислідом 3:6 в користь Чехів;
деяких приказом укр. команди табори ч. 142. в 28. ц. м. про-
голошено заридженням чел. міністерства, що чужинці, котрі везуть ся до чеських містків шніа, мають вивести відповідні прохання до чел. міністерства Преснті і Ваустріанних Справ. Ті чужинці-студенти, що були вже вивезні на слухачі інших чеських містків, мають вивести свої прохання о днів студентівши лив до чел. міністерства Преснті.
29. IX. Відбулось значний загальні Збори „Самопомочи“, на котрих односторонно вибрано знова дотеперішню управу і контрольну комісію. Доволено лише необхідне місце зустрічати надлого, вибираючи чет. Мандія Іван. На зборах здали

Управу звіт з діяльності і руху. Вліве ще перед зборами оголошено на таборній табличці оголошеном, подати його так до публичного відом. На зборах прочитано статут „Центрального Запомогового Комітету в Празі“. Односторонно висказано Управу признавати за дотеперішню управу;
три перні такі ці місяці були дуже гарні. Спана і ПСУ знамали смішно на укр. таборців. Вліве гарні дискусії динми і вечерами, лишачи сліди на таборних головах. Здалось, що таборці переняли що жившостю темпера-
менту навіть жителів подуноних країн. Життя як в удко місто, подивача преснті спомини, яких не один таборці, як прим. пор. Р., мають ніколи не забуде. Коротно — і злишній донц, що знав в польонні цього місяця, не остудив заплу діяльних таборців і таборців. Вже й чел. команда подив-
лила патротишну діяльність „ПСУ“. Укр. команда табори висказала теж своє здкування з правду успішної діяль-
ности, яку починти в сім місяці „СУ“. При шніці місяця начався голоди. Студенти замотувались: цей за грінши, той за одягом, инші штанів пошача, щоб ман в чім на студії піхати, той знов просять о цивільну блузку і кра-
ватку, щоб звіт відготовуватись, бо світляки до світля-
кнці потрібні і т. н. Були й такі, що на кожлетків брак біла жалілись.

А зустрічання сесія всі класні і весь папір на заведувлі лужка. Вже може стрічачься комалі, що бубкалі цілком динми. Неодної вони віддуть, в таборі начавсь суворийше життя, остало здвоєнезначення таборній хор і симфонична оркестра, ардунована Театральна сесія тай майже без членів Спортва сесія. Лив гімнастичні і семінарійні курси віддуть побірносно своєю чисельністю.

1. X. Проголошено денним приказом Укр. команди табори розпоряд Диктатора З. УНР. про встановлення судно-слідчих комісій в укр. таборках на час відсутности відсутности побуду УГА. на чужій території. Комісії повинні урядувати в случаях, в яких виникають брак дисципліни у членах УГА;
приїхав з Нім. Яблінного двоє старшини — квартирничі до Позжево. Мають предлаати вліва квартири для майбутніх транспортів в Нім. Яблінного;
укр. команда табори признала утворення комісії розділити дин 8. ц. м. в канцелярії КНК дин Черв. Хреста для таборних дітей і жінок (одяж, одля і проче).
2. X. Відбулось перше засідання Редакційної Комісії Альмахаха УГА-Рішено предлаати достарчені матеріали поодиноким членам Комісії до перочитання дома. На спіланих засіданнях мають хлони висказувати свою думку про вагіть матеріалу і прои-
увати вистоту творору авторів.
3. X. Післав чел. командит табори посл. Залєський до чел. МНО. в Празі в справі перенесення укр. бригади з Нім. Яблінного до Позжево; з браку матеріалів і гроша лишнено зубку амбулаторію в таборі;
розвезлась чутка, що Пан Президент З. УНР. істерично в чел. Міністерстві в справі пошрани буту українських таборців, а то: 1. перенесення Позжевоцького табору до вперше або можливих на замишання барачів; 2. відзначення і признаки старшинських поборів (з 50 сот. на 5 кч.); 3. політична долі укр. роб. сотень; 4. доміл на платні побуду українського приналежного команданта в ціан перетуду укр. робітничих сотень;
крім всі дружкам шей друга чутка, що Правительство ЗУНР. робить акції, щоб закунти на кредит найвочішій оркестрої для табори;
4. X. шніа холодий ослиний донц;
проголошено денним приказом укр. команда табори розділ дин Червоного Хреста між дітями і жінок табори. Вліва частина дин остала в канцелярії КНК як неужитки;
розділено підмогу камедулам старшинкам і стрільцям. Цого разу вона дуже купувала.
5. X. Відлі КНК признав проєкт пор. Ліщківського на пропантиний альбом від табори для Пана Президента З. УНР.;
відбулось збори Кружжя Праників, на яких між иними рішено салкати загально-студентські збори, щоб дати від-
повідь на ухвалу зборів діяльничих студентів з 2. VII. ц. р.: „Українські Робітничі Вісти“ з 5. ц. м. позметала донос, в яком сказано, що „чеські редакції пісьмова влада малишла життя в таборках в руках також генералів та польовничів, про яких зложив ми (Укр. Робіт. Вісти-орган. Ред.) вже перні писала.“ „З таборі познатала вже давно всіх поступових старшин та стрільців“. Далі вине той часоме про аресту-
вання „коммуїстів“, що инх здало в 9. челі шного жур-
нала. Про УСС-ів признає ось що: „Потрунничі розумі, що УСС. емантувають Радниській Україні і є найвочішійми пісьмовими едементом“. Вліва признає, що „творя повині набити стрільцями“, що в таборі цензуру заведено і проче. Шкоди мануру і труду на потування всіх вдуваних міє-
нітнич.

8. X. Проголошено прихід чл. команди, яким наказано старшинам лично опалити у чл. старшинок та відбір побора ствердити відносно: тих, що не діяли і до 48 годин не оправдалися, вичеркувати будуть зі стану табору; на студентських зборах тут, табору узлашено: Збори студентів тут, табору — по вислуханню допису з 28. IX. ц. р. і відповіді п. Магача та по основній дискусії — ухвалити наступні резолюції:
- Стверджуючи, що члени тут, табору в першій мірі є членами УГА, котрої завданням було й є служити справі української державності, якої виразником є однією правий Уряд Диктатора З. УНР. у Відні, збори осуджують всяку й чинившу роботу, звернену під впливом пору до створення якогось другого Уряду, а того роду члени називають по імені: азовим чи членим народі;
2. тому, що резолюція КУМ-а містить в собі очернення завдань і праці академічної молоді в державно-політичній напрямковій, що мабути має стати програмою з'яду всеукраїнського студентського союзу, збори називають, що в такому збді участь не возьмуть, доки ініціатори його не дадуть заперучки, що — як для студентства на еміграції, так і для них — теперешній Уряд Диктатора являється однією правним виразником незалежності З. УНР.;
3. збори з признанням вимагють утворення українського університету у Львові і звешаються гаряче бажання опозування всеукраїнського студентського союзу з цілком студентам патроніям;
4. студенти Всеукраїнського табору закликають, що в першій мірі вони є жонірами, повинуються приказам Правильства З. УНР. і лишаться як живий протест проти польського поневолення так довго на території чл. Республіки, як довго Пан Диктатор не дасть явного наказу. Цей нині наказ, згідно-би вони не йшли, уважляють необхідними.
7. X. Назначено сот. Ів. Стадника командантом укр. роб. сотні ч. 6-в Пардубицях, куда сечасе відходить. На його місце призначено командантом 2-ої старшинської сотні в кишім таборі сот. Ф. Шмідта.
8. X. Прийшли студійні відпустки з чл. МНО. для яких учині-таборитів. Перед похудним склали чл. полк. Залеський збірку всіх краєвіців без різниці степеня в таборнім театрі. Говорили, що колишній, хто хоче вертати до Галичини, дістає всі документи і проче. Забороняли негатино відходити на тих, котрі хотять користатися з нею „добродієтв“. Відомо, що перемонав і п. полк. Залеський, що на ту тежу ніколи гонорити, бо відомо на подібну збірку нікого не вликали.
9. X. Фотографувались всі сотні;
- проголошено чл. приказом ч. 227. з 8. ц. м. що укр. табор в Позевоні ділиться на „Б“ і „Д“. В першій будуть призначені лиси краєвіців і бригадирів, котрі щойно прибудуть з Нім. Яблінного, в другій — всі прочі. Чл. Командантом табору „Б“ назначено чл. сотника Шамшевца, а табору „Д“ чл. надпор. Дрешка а його поміщиком надпор. Сіка; четар Кошик М. вернув з роб. сотні з Лучинки до табору; з Нім. Яблінного прибув 1 старшинок а з Ліберка і підстаршина і 4 стрільця.
11. X. Приказала чл. кожда (приказ ч. 228. з 10. ц. м.) що укр. студенти мають до вінци ц. м. предложити чл. команди повідомити, що вони вивели як звычайні слухачі. При вінци кожного віпрку мають предложити націоналістичні свідчення, сл. свідчення з держави. Іспиту, вивашо відпустити їх будуть уважені. Крім цього мають предложити свої адреси чл. команди міста, в котрім студіюють, а також команди табору; стверджено хурту сніготу у 1 підстаршини і 1 стрільця та приказано їм подібну пайку тощю і мяса; запроваджено транспорти незкожках старшини з Нім. Яблінного на 13-го, 14-го і 15-го ц. м. — по 30 кожного дня до табору „Б“.
12. X. Прийшли перший транспорт 13 старшин з Нім. Яблінного; збірку Анну Тарнавську приділено до 2-ої сотні (шведудельної); чл. команда дозволила на основі лікарського свідчення двом старшинам квартирувати вна таборім. Опісля дозволено й иним; стверджено шкарятину в Позевоні і видано санітарні зарядження в таборі.
- Відбулись в таборі студентські збори, що на них вибрано від таборних студентів делегатами пор. Чернявського і чет. Голішевського на збори Укр. Акад. Громади в Празі. Делегати мають на основі писемної повноважести голосувати також іменем тих, що не можуть їзти браку гроша і відпусток прибути на збори до Праги. В таборі рознеслась чушка, що на зборах Укр. Акад. Гром. в Празі студенти-есери хотять вибрати своїх партійників до виділу Укр. Акад. Громади та так шити заїдувалися амераканськими дарами в свої руки, щоб могли своїх партійників підрозумати. Відлучили есерів бузи і в них в таборі. Кажуть, хотіли зняти сім'яні для Героївського Комітету в Празі. На жаль... таборити цінують людей не по політичким переконанням....
14. X. Перевезеноша наведудельне стрільцтво до табору „Д“; чл. приказом з 13. ц. м. ч. 228. заборонено Українцям захо- дити до чл. УМСА в місті; гімназійний і семінарійний курсе муся переїзтити з чл. УМСА до табору „Б“ (покищо до харківська); заборонено виходити Українцям без писемного до- зволу перед год. 5. веч. до міста. Неслухняних будуть арес- тувати;
- решенням чл. інтендантури ЗВВ. ч. 77511/а. з 8. ц. м. по- ручено дати українським інвалідам протези;
- Американка пані Вільямс передала на руки пані Педзикової чл. на 6000 кч. Гроші призначені для жінок і дітей табору.
15. X. Азовим денним приїхом інаугурацію Укр. Вільного Уні- верс. в Празі на 23. ц. м.; з Нім. Яблінного приїхало 21 старшина і 2 стрільця до та- бора „Б“.
16. X. Значивсь чет. Горак Степан з паном Васіталіном.
17. X. Побачили учні семінарійного і гімназійного курсу будову селі на науку в бараку КПК., до почалась правильна наука по 3-денній перерві;
- приїхом чл. кожда з 15. X., ч. 233 дозволено анімово при- яти в стан табору „Д“ збірку Анну Висоградську з тим, що до 1. XII. ц. р. вона має покинути табор. Це відноситься й до інших збірок, що в таборі проживають, а не ведуть в стані;
- делегатами Всеукраїнського табору на свята відкрити памитника помершим членам Укр. Бригади в Нім. Ябліннім призначено чет. Д-ра Мельничанського, бул. ст. дес. Гіловича і стр. Лобаса; запроваджено єдиний таборних хорів в цілі підготовлений їх до надзметового державного свята З. УНР.
19. X. Команду табору „Б“ переняв майор Лисенко, а табору „Д“ майор Шамшевца. Майор Валден вїхав на студі до Праги.
20. X. Звідомлено з команди 2-ої старш. сотні сотника Шмідта на його бажання. Команду обрав сот. Гуніг; сновстановлено аню один слухач курсної сніоти.
22. X. Відбрано по другім протесті, опісля видано два члети; чет. Дольницький вїхав як делегат табору на відкриття Укр. Вільного Університету в Празі;
- вернувши делегати зі свята відкриття памитника в Нім. Яблін- нім. Перед відкриттям памитника відпроважено за учасійних Службу Богу, в часі якої грали бригада оркестра. По Богослуженню відкрити памитника іменем комітету майор Ко- тошич промовою, а по ній промовив іменем бригади майор Дрималка, переданий той памитник в оціку чл. майорови Івак, командантом міста. Майор Івак відповідав, що буде опікуватись памитником так, як герод на це заслужили. Про- мова і бурієстр жєта Нім. Яблінні — Крає. Він сказав: „Народ, що так почитав своїх геродів, сам себе почитає.“ Читало телеграми і писали, між инимими від Д-ра Елтена Левицького, посла в Празі. Опісля складано міши. Перший зложив майор Шамшевца від Правильства З. УНР, за ним жєта. Зложено й від нашого табору вінець з панном на національнійх дєнтах: „Героєм вшесольот боротьби — Укр. Вільн. Табор Позевон“. Вінци було понад 20. Учасник свята піднесли пропанитну грамоту, що її в шило вложено і амурано в підставу памитника. Почти не вкурорили в блянній пунці галицьку землю, яку прислало українське відомство з Перемишля. Почетна сотня стояла весь час свята. По свята передили всі учасники почетним походом перед памитником;
- одні старшинок з роб. сотні в Пардубицях приїхав на мату- ральний курс;
- чл. приказом ч. 238. з 21. ц. м. зметановлено відпустити до Нім. Яблінного й омовіці.
23. X. Приїхав до табору делегат Міжнародного Черк. Хреста пан Бошевіць. Інтересувался жінками й дітьми. Стрільця за- шитувал лисень, чи хотять вертати до Галичини. Вони від- повідли негатино.
24. X. Оголошено приказом чл. команди ч. 238. з 22. ц. м. що чл. МНО. не буде давати більше жєдних відпусток, крім студійних. Табор будуть мати змогу покинути лисень ті, котрі зобов'язуються словом чести, що без дозволу чл. влади не відуть з Чехословачки. По таборі рознеслась вістка про мобілізацію в Чехословачки в звязку з монархістичними подіями на Угорщині.
25. X. Обмежено вхід до міста всім без різниці. Вільно виходити з табору від год. 5—9. веч.; в таборі „Д“ видано старі дошки і палу на поправу бараків. Палу можна узяти лиш на оббиання поодиноких стін від киртир. В баракх заборонено дати стєлю;
- з Нім. Яблінного прибув 1 старшина і 42 стрільця; в обох укр. таборх заведено службу чл. джурних старшин і підстаршин, зносичи рівночасно українську службу. Це іши жєбіліації.
26. X. Приїхало з Нім. Яблінного 11 старшин, 2 урядовіці, і під- старшинок, 2 жєнки, 8 дітей до табору „Б“;
- вдлі КПК. річка між ними вунти вузол на топаню в канцеляріях КПК., бо вже зачинаєсь літа. Побраного вузла від Чехів дадено не вєтарувати;
- перевезлась редакція „Укр. Скитальця“ з табору „Б“ до „Д“.

27. X. Настановлено рішенням Диктатури З. УНР, ч. 1159/прод. з 22. ч. м. Військового Відпоручника З. УНР, в Празі сот. Івана Гудницького на місце майора Р. Шапала: перенеслася чел. команда з бараків табору „Д“ до міста; приказом команди табору ч. 127. з 27. ч. м. назначено командантом барачу ч. 1. (личниця) сот. Олександра Яблоцького, а барачу ч. 11. в таборі „Д“ сот. Неделю Йому: на дворі потепліло. Старшини (не виключаючи й бузунних старшин) і стрільці несуть з табору „Д“ до „Б“ дошки, пану, цукор і проче та самі ладять собі барачи. У них вже й потрібна вирава є, бо це їм не перешка.
28. X. На прохання чел. підполк. Штерлінга града укр. оркестра на площі перед чел. командою міста. Це ж державне свято чел. республіки. Із мобілізації чел. військо не брало участі в святі. Ізате було багато Українців: помітив місцевий чеський часопис „Шане Ганек“ з 2. XI. ч. р. нігде про концерт укр. оркестра. В ція саміи часі підносять часопис, що при відвізанню чел. державного гимну в часі свята 4 укр. старшин не віддало належної чести, хоч одні з присутних чел. горожан звертає їм на це увагу. „Дивний це спосіб (оказування) вдячності за гостинність“ — таким ретельним пишуть часопис своїм записку. Подібні записки були вже і в інших часописах. Дивне, що чеські горожане не поділяю до відома укр. команди імен тих старшин, що нехотливо залюбувалися на чеськім святі. Примо годі шрити в правдивість цієї звістки; чел. товариство опини над дітями зажадало від укр. команди табору додаткової заплати 18750 кч. за харчі, розділені між дітьми укр. табору 18. ч. м. (приказ укр. команди з 28. ч. м., ч. 108.); вечером відбуло понад 120 укр. підстаршин і стрільців приводити до чел. обозу ні сніг змобілізовані коні. Дістають в день 14 кч. і харчі; розійшлася по таборі чутка про намір утворення укр. легіону на случай чесько-нідерландської війни. Табор притяг чутку зі задоволенням до відома; одержано в таборі „Сичові Вісти“ ч. 9. з дати: Чикаго, вересень 1921., в якій бузунний посол З. УНР, в Празі пров. д-р Смал-Стоцький між иншим пише, що вранці дістали по 6 кч. денно. „За те жні старшини (з італійського і польського полону, разом 2-х) дістали і далі по 50 сот. денно. Щобно в сім місяці удалося нам осягнути, що й ті старшини дістають тепер також по 60 кч. денно.“ Думавно, що пров. Смал-Стоцький написав по 6 кч. (а не по 60 кч. це шено друмається помилка), та й це минуватися з правдою. Інакшеду й італійці беруть і дальше по 60 сот. денно. Таборити сміють смаяти пану пров. Смал-Стоцькому, що йому ніколи не удалося осягнути того, про що пише. Таборити мають лише жала до бузунного

свого заступника, котрий навіть не знав, що діється в довірених його опіці таборах, і котрий через це балакотно і неспро інформув Українців в Америці.

29. X. Розпорядком чел. МНО, ч. 255818 (0039) осіб, з 20. ч. м. зараджено звільнення всіх чел. піддних з укр. таборів інтернованих. Війком творять особи, котрим Президент Республіки дозволяє вступити до Укр. Армії, як і ці, що сейчас додатково о такій довілі попросять; чел. команда табору приказала (ч. 244. з 28. ч. м.) привалезити до укр. табору зазначувати з своїх проханнях, до якої групи належать, прим.: Красівська, бригадниць, біженец і т. д.
31. X. Поділено укр. табор в Позевоні на дві частини: табор „Б“ і „Д“. Перший — це табор військовох інтернованих, другий — це табор „дівільних“ інтернованих. Офіційна назва табору „Д“: „Український табор в Позевоні, ступина заступу з Лебріку з безпечу“. Подібну „ступину“ творить і табор „Б“; розпорядком чел. МНО, ч. 00004, с. н. дозволено членам укр. таборів зачислювати службові подоби лише до роб. відділів, лічниць, санаторій і склад до табору. Особляки не дістають харчу в натурі, можуть зачислювати харчове. Інших належностей не мають. Чел. команда установила дежур і етійки в обох таборах з України. Це мабуть вже по війні; чел. команда заборонила Українців виходити на дворець, з каймом тих, що дійсно мають іхати залізницею; прбує з Нім. Яблоцького малий транспорт стрільців під командою сот. Котика; вернула до табору роб. сотні пор. Михайлова.
- В жовтні цього року відбуло 168 таборитів на студії до різних міст чел. Республіки, а то на слідуєі ваги: права 36, політехніку 18, різьничу академію 18, торгон. академію 17, ветеринарію 17, гірничу академію 13, медичну 11, лісову академію 6, консерваторію музичну 6, філософію 4, різьничу іконописну 2, теологію 2, кмію 1. Не рісних на вибір ваху 6. Між студіювачами є дві жінки, 10 одворічних, 2 підстаршин, прочі старшини і підпоручки. Замітити належить, що студіючі відійшли з табору з великими військовими кламотами, так, що аж КПК. музеї прийти їм з поліцією своїми еонцями. В таборі не видно вже презямого галицького життя.
- При кінці місяця почався зима.
- В сім місяці лучалося там: збігло з табору 11 старшин Дієвої Армії (Прадвіпринци). Причиною була чутка, що хтось з Українців жав чомусь предстанити їх перед чел. Міністерством як більшовиків, чи як недіагональованих, бурляний елемент, що буряться в таборі. Після слухів, які по таборі ходили, мали їх силою відтанити на Бел. Україну, до більшовицького раю, перед котрим они втечю з тут. табору спалили. В укр. бригаді з Нім. Яблоцьким — звикнули ті ставу — після слухів — 21 старшин Дієвої Армії. Іх преділено до казедулів в таборі „Д“ в Позевоні. Цікаво, чия це робота, та чому вона така — що найкраще — сельська. —

ТАБОРОВЕ ЖИТТЯ В ТИПАХ.

Дмитро В.

ПРАЦЯ УЧНІВ.

Он там на чеському морі
Та на українським острові,
Там сидить учень — соколонько.
Смутно себе має,
Жалібноенько кивить, варікає,
На чорні бараки споглядає,
Що сірий туман налягає та школи немає.

Була й нема. Розвідлася мрії. Пропали надії. За-снуло все. А учні крутились та тужили. Щож?!. Нема хати — нема й науки. Ще як тепло було, то сходилися у столовій і там училися. Добре було, як довго на курси не вписувалися зловний учень — мороз. Прийшов він — прийшло і горе з ним. Поріжнив учнів з учителями. Хотів наука пригорнула його своїм теплом, та дарма. Розійшлася. А команда? — Тихо — тихо!

Аж ось! Це було ніччю. Всі спали і мріяли про рідний край, рідню, кохану дівчину, вірну дружину. Тихо — тихо. Тільки на «Херсонщині» чудне щось творилося. Чорні тіни снувалися межі бараками і посувалися перед себе.

— Хто це? — занумів вітер.

— Хто це? — заскрипів мороз. Чи козак в поході?

Чи «Гамалія» попереду?

Гей! Враття! Бараки! Вставайте! — простогнав крайній барак під поля. Рагуйте! Гину! — Дарма. Ко-

зацькі руки виривали йому ребра, а він усе стогнав і пищав. Гей! Жандармерія! Сторожа! Де ви? — Тихо — тихо. Жандармський командант прикинув очі, а жандари — учень приглядався новчки роботі. На сторожі стояв директор. Немов оrel вірляв стеріг він учнів.

А таборовий командант?

Він спав і шукав у сні способів, як-би викоринити три недуги в таборі: науку, баракізіє і «більшовизм».

— Га-га-га! — реготався вітер.

— Га-га-га! — сміялися учні та дивгали дошки до школи. І вона прокинулася.

— Мої кохані! — прошептала. Це одіж для мене? Яні ви добрі! —

— Так — так, Матусю! — відповіли учні-діти. Для тебе і для нас! —

Три дні минуло з того часу. Три дні гремяли сокири і молотки. А там усе втихомирялося і в школу поважно та тихо завитала наука. Усмиринсь мороз і приятелем став учителям і учням.

— Благословенний храм цей і людський мир в ньому! — шептав білий, деревляний хрест на сусіднім барачу-церкві.

А професор-україніст сейчас скористав з нагоди і дав нікільне завдання.

— Пишіть, хлопчики, що хочете і знаєте! — говорив він. Тема вільна! Свобідна! Не впаку вас нічим! Свобода слова і переконання! —

Похилялися колоді лиця, зашуміли олівці, а по папері стелилися зорні стрічки.

Скінчилася година — і завдання були готові. А на другий день хвалився професор, що таких гарних завдань ще ніколи не видав. Чи правду говорить, погляньте в осудть! —

КАРТИНА З ЖИТТЯ.

(Ліберець, 6. січня 1921.)

Село — сади і ниви грілися в тепленьких, золотих лучах сонця. Неділя. Музика — танці — дівчата — пісні.

— Чому ти ніколи не йдеш зі мною гуляти, а сидиш самітний мовчки над рікою в калинах? — питала Ганна, дочка-одиначка мужика Івана, його хазяїна. Тай гарна вона була. Як маків цвіт. Як ластівочка щебетала вона ранком, поруччися по дворі. Ним родичі встали, а вона все обійде, нагороду і напоїть. Він змовчав, і глибокими очима шукав чогось на дні річки. На очах дівчини показалися слюзи. Та вміть вони пропали десь. Голос товаришок сполонив її і слюзи. Як серна скочила вона до їх, а там почув він веселий, сріблястий її сміх.

Вже й вечір загостив в село. Десь далеко на вигоні бреліла музика і хіпалася з веселою пісню. Ясні вітри переморгувалися, а місяць кривився, іронізував та заглядав у ясне дзеркало річки. Легонький вітерець рушав галузками вишень, черешень і калини. Листочки шептали. А він сидів і мовчав. Його душа співала пісню смутку і розчарування.

— Гей! Збирайся! Коло церкви збірка! Большевики перед селом! — гукнув хтось і побіг.

Прокинувся. Почув ostrу пальбу. Побіг. Випав зброю і до своїх. За хвилину веселе село плакало.

Вони подалися вад, а їх місце заняли вороги. Ніч страшна — на полі. Всі на ногах, на чатах. Віstoni утупилися. Команда пріла. Перед вечером прийшла поміч, а за тим наступ на село. Гарно пішло. Ворог утік, як нещипний, а вони знова заняли село. Радість. Він вступив до крайньої хати і начав їсти, а хазяїнка розказувала про злочинця найджинів.

— І дівчину збили! — кіпчила вона.
— Котру? — спитав він шепотом, бо серце голос придавало.

— Ганну! — дочку старого Івана! —
— Непрада! — крикнув він, аж стіни падивили. Непрада! — гримів через і побіг до своїх хазяїв. Миттю був уже при воротах. Відкинув їх з такою силою, що вони обірвалися і впали на землю, та влетів в хату.

Станув. Скаминів.
На лаві в баранку і цвітах, з розпушенням, пишним волоссям лежала Ганна. Дві свічки плакали в головах. В ногах на землі стогнала мати, а на печі батько.

Приступив. Дитинувся тіла. Було холодне, як лід.
— Тина — тина! — зашуміло йому в голові.
Крик, і без чуття повалився до долу. —

І. Тарас.

3 ЖИТТЯ ПОЗА ТАБОРОМ.

Братіслав. Свято 1. падох. в укр. робіт. частині. День 1. падохиста, який остане все живим для Галицької України, як символ боротьби за волю її державність, відзначено теж в укр. робіт. частині в Братіславі.

І тут над сніга Дунаєм, в столиці Словаччини, знаходиться відділ Укр. Гал. Армії, російної тепер по робіт. партіях по всій території Чех. Республіки, відділ того війська, яке має остати месником лядького грабівництва і злочинів і яке буде ще частиною великої народної Армії.

Стоїть тут укр. роб. сотні ч. 3., яка алонена зі стріленства з Укр. Брит. в Нім. Яблоннім та Укр. Табора в Во-

(Ліберець, 6. січня 1921.)

Сумний вечір. Небо покрите густими хмарами. Тихо. — Загадочна, душна тишина. В селі спокійно, начеби заммерло все. Вулиці порожні, ні живої душі не видно. Лягли причаїлися у хатах, покосаючи цілком двері. Собак не чути, не лаються, начеби боялися перервати тишину. По вікнах скляного ганку бють легенько, монотонно краплинки дощу. — Плаче природа. Перед ганком чорніє висока липа, мов величезна статуя, і листочками не ворухне.

В куточку ганку сидить спокійно дівчина. Зір її спочиває на високій липі. Та дівчина не бачить її. Не чує гарячих слів, що котяться струмочками по блідому личку.

В душі тоска — важка тут. Дивенять акорди пісні, що носилися в полудне по вулицях, як переходили останні підділи українських стрільців. Дзвенять акорди, збільшують тугу, приснішують вливаючі струмочки гарячих слів.

»Дівчинонько мила, що будеш робила,
»На Україні далекій?
»Буду витки пріла, зелене жито жала,
»На Україні далеко« —
співає в неї в душі, а в такт гуде глухо голос далеких гармат.

»Дівчинонько мила, що будеш ти їла
»На Україні далекій?« —
чує вона виразно. Підіймається. Відчиняє тихесенько скляні двері, сходить східцями та зупиняється в глухий, темній, широкій вулиці. Звертає у бік і біжить вулицею в напрямі, де затихла пісня. Біжить, а пісня в її душі...
»Сухарі з подою, коби, серце, липи з тобою« — несе її на своїх крилах.

Ніч. Темно. Перед собою бачить дівчина далеке поле, а за нею зарисовується невизначно село. Стоїть і не ворухнеться. В душі затихла пісня, а гук гармат несеться чимраз сильніше. Здрітається та їде змученою ходою в село. Зупиняється часто та вслухується переликано, чи не наблизиваються ляхи. Виходить східцями на ганок та оашише за собою тихосенько двері. Сідає в куточку. Вслухується в монотонне пласкання краплин дощу по шибках вікон та у тихеньке хлипання сестри, що за дверима у кімнаті засипала...

Ранок. Небо чистеньке, ні хмариночки не видно. Сонце цілує своїми золотими лучами землю. Легіт шуткує з листочками липи.

По вулиці розноситься весела лісонька »Дівчино — рибчино«, а біля липи стоїть дівчина та витяє проходячих стрільців з перлинами слів радості на очах та солодкою усмішкою на устах.

Сильенька Іванна.

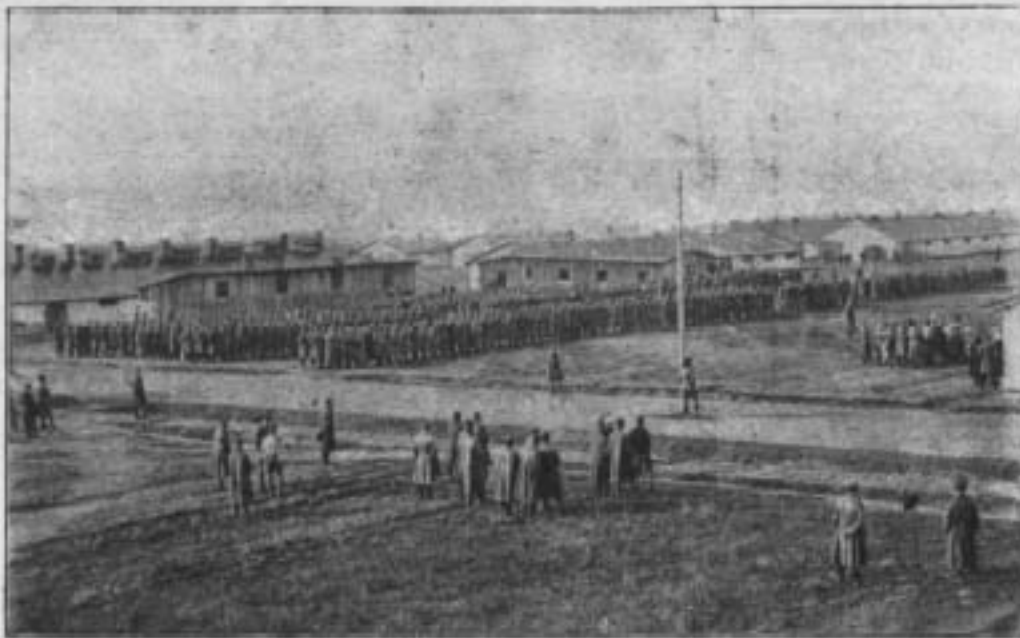
Ліберець, січень 1921. р. — Йозефі, в надолості 1921.

Примітка: Подібних шкільних задач з гімназійних і семінарійних курсів є більше. З браку місця не можемо д. Чителені постійно робити приємності поміщуванням задач в нашій журналі, хоч теж їх приємні картини з життя. — Ред. —

рефони (частина роб. сотні ч. 2.). На днях приділено до неї роб. сотню ч. 11. з Тренчинських Теплиць.

День державного свята був свідний від службового паниття. Рано відбуто святочну збірку, на якій кмдт. сотні сот. В. Лаврів-Равлюк відчитав маніфест Укр. Нац. Ради та читання закінчив окликом на честь нава Президента З. УНР.

На вечірний концерт приладжено барак, що в ній міститься сотня. Над заімпровізованою естрадою, серед гербів Соборної України та українських і чехословацьких прапорів видно було на ту ціль алажжений образ: »Ставайте, кайдани порвіте!« — Тарас Шевченко на тлі війська, що їде в бія.

Свято 1. падолиста в Укр. Таб. в Йозефові 1921. р. Сотні слухають Службу Божю. (Світлин: чет. Балицький).

По відспіванню гімнів вголосив сот. Лаврів-Равлюк святочну промову, розповів в ній історію нашої визвольної боротьби, згадав про героїства й судьбу УГА, та зазначив, що дух її живе і що він запорукою здобуття волі й держави.

Хори виступали під орудою чет. Павлишинна і оди. віст. Сича. В бараку залунала укр. пісня, а з нею повівся легіт рідної землі. Повівся смуток осені та сейчас прийшла веселість укр. степу й неба, рідних шіль та хат. І в пісні озвучила укр. слава, бо співано про Мороза, Дорошенка і про Червоного калину. Одн. віст. Сич відвелямував Гамалію, Закінчив пор. Іванець мовою, в якій підніс великі жертви народу, котрі не можуть піти намарно. Зазначив, що кожна могила укр. жовніра видасть десятки месників, висказав надію, що Україна буде вільною і що тоді по-

дякує Укр. Народ Чехословакії за гостинну. Він подякував в імені сотні гостям за участь в святі. Пісню: «Не пора!» покінчилося велике свято, скромно, але щиро відсвятковане в укр. роб. сотні в Братіславі.

Дохід з концерту призначено на закупню книжок до сотенної бібліотеки.

В Братіславі, 3. XI. 1921. р. — Ін. —

Корольови Гродець. Дня 7. XII. ц. р. перебував в укр. роб. відділі пор. Семаки в Крал. Градці Культурно-просвітний Кругок. Вибрано виділ: віст. В. Бранський голова, дес. П. Гребенюк місто голова, оди. стр. О. Фурієр секретар, ст. стр. В. Фодчук касієр, стр. М. Жигаль бібліотекар, — і контрольну комісію: дес. О. Козачок і ст. дес. О. Харамбуря.

ОПОВІЩЕННЯ.

ПІДКАРПАТСЬКА УКРАЇНА.

Дня 19. грудня ц. р. Підкарпатська Україна святкуватиме святочною академією 40-літній ювілей діяльності *Артиста укр. сцени* — *Миколи Садовського*.

Ми — останки Укр. Гал. Армії — шлемо з чужини глибокий поклін Великому Артистові за це, що 40-літню, невпинну працю підняли українську сцену до висоти європейської сцени, за це, що в тяжких для Укр. Гал. Армії часах на Вел. Україні піднімав нас на дусі. Від щирого серця йому желасмо ще довго жити в користь Укр. Народу. —

Від Редакції «Укр. Стрільця». З днем 1. XI. ц. р. перевела Чехи наш табір з Нім. Яблінного в Йозефові, де злучилась Ред. «Укр. Стрільця» з Ред. «Укр. Скитальця». На будуче буде виходити «Укр. Скиталець» як спільний орган нашої військ. еміграції. Всі наші передплатники одержуватимуть «Укр. Скитальця». Редакціям, що були з нами в обмін, щиро дякуємо та просимо і в майбутності висилати свої часописи на адресу спільної Редакції «Укр. Скитальця». —

Від Ред. і Адмін. «Укр. Скитальця». Нашим дописувачам просимо надсилати нам матеріали прозові після порядку оголошеного в 8. ч. «Укр. Скитальця».

Не можуть побороти технічних перепон в дотеперішньому способі підбивання нашого журналу, змушені ми друкувати «Укр. Скиталець» вигодитиме як ілюстрований місячник при кінці кожного місяця.

П. Т. Адресати, яким перший раз вислалася «Укр. Скитальця», уважати будемо нашими передплатниками.

Коли в названі Адресати не хотіли передплатувати нашого журналу, просимо звернути нам це число відмовно.

Управа бібліотеки Просвітнього Кругка в Нім. Яблінні просить усіх негайно звернути визначені книжки. Бібліотеку перевезено до Йозефовського табору. Тут она порядкується. Від 17. XII. ц. р. можна дальше визначати (второк, четвер, субота). Адреса: культурно-просвітний Кругок, бібліотека, Укр. Табор, Йозефові. —

Добровільні датки.

На Рідну Школу в Галичині переслали через Виділ К. П. К. Укр. Табору в Йозефові: Укр. роб. сотня пор. Руднінського в Пардубицях 300 Кч; укр. роб. сотня хор. Кульчицького в Мості (Bráx) 160 Кч; укр. роб. сотня сот. Стадника в Пардубицях 150 Кч; укр. роб. сотня пор. Олинда в Мол. Болеславі 40 Кч. Разом 650 Кч. Слава жертводавцям. К. П. К. перенізе, куда призначено.

На цілі К. П. К. Укр. Таб. в Йозефові зложили: Укр. роб. відділ ч. 1. пор. Цурковського в Берні 70 Кч; укр. роб. сотня пор. Олинця в Мол. Болеславі 30 Кч; укр. роб. сотня хор. Антонішова в Ружомберку 30 Кч; укр. роб. сотня ч. 11. в Тренчині 10 Кч.

Титулом членських неладок зложила укр. роб. сотня сот. Пенчака в Леопольдові до каси К. П. К. Укр. Таб. в Йозефові 38 Кч.

Всім жертводавцям Виділу К. П. К. щиро дякує. *Переписка. Ва. С. Галицький, Прага.* Звідомлення дістали. За труд дякуємо. — Адмін. «Укр. Скит.». —